

2020

Leesmotivatie op De school

Praktijkonderzoek

Esther Brouwer-Jacobi

4600630 PVK2 NOVEMBER 2020

Samenvatting

De landelijke en internationale trend is dat kinderen steeds minder gemotiveerd zijn om te lezen, minder lezen en ook in hun vrije tijd steeds minder lezen (Stichting Lezen, 2019). Dit is ook op De school het geval. In dit onderzoek is onderzocht wat beperkende en stimulerende factoren zijn bij leesmotivatie en zijn adviezen uitgebracht op welke wijze de leesmotivatie van de leerlingen van de groepen 1 tot en met 8 op De school kan worden verbeterd.

Er is onderzoek gedaan wat in de literatuur is geschreven over de leesmotivatie bij kinderen in het basisonderwijs. De meeste kinderen maken het lezen zichzelf niet eigen. Goed kunnen lezen is een basisvaardigheid die nodig is om in de maatschappij goed te kunnen functioneren. Daarom is het belangrijk dat er op school veel aandacht en zorg wordt besteed aan leesonderwijs. Het is bewezen dat de intellectuele vaardigheden worden vergroot als kinderen meer tijd besteden aan lezen. Kinderen die met plezier lezen, hebben een hogere leesmotivatie, zij besteden meer tijd aan lezen. Het is dus belangrijk om het leesplezier bij kinderen te stimuleren en te praten met elkaar over het lezen van boeken.

Ouders die hun kinderen regelmatig voorlezen en betrokken zijn bij leesactiviteiten op school dragen ook bij aan het bevorderen van de leesmotivatie van hun kinderen. Leesproblemen kunnen worden voorkomen en kunnen worden verholpen door kinderen intensief te begeleiden als er sprake is van leesproblemen. Kinderen kunnen ook gericht worden geholpen bij het zoeken naar voor hen geschikt boeken. De leesbeleving is belangrijker dan het technisch lezen en daarom is het belangrijk verschillende activiteiten toe te passen in de klas. De boekenkring is daarbij de verbindende factor.

Door het afnemen van interviews bij de ib-er en de leesconsulent en het afnemen van vragenlijsten bij de leerkrachten, alle leerlingen en ouders van De school is in kaart gebracht hoe het huidige leesonderwijs is geregeld en door hen wordt ervaren. Uit de enquêtes bleek dat de leerlingen vanaf groep 3 dagelijks stillezen en dat maandelijks een boekenkring wordt gehouden. De school heeft een schoolbibliotheek en de leesconsulent is betrokken bij teamvergaderingen en leesactiviteiten in de groepen. Alle kinderen die moeite hebben met lezen krijgen ondersteuning door middel van een hulpprogramma. Uit de enquêtes bleek ook dat de meeste leerkrachten en leerlingen het lastig vinden om een geschikt boek te vinden voor/door de kinderen. Alle leerkrachten en bijna de helft van de kinderen van de bovenbouw zouden hier hulp bij willen krijgen. De leerkrachten en leesconsulent geven aan dat ze graag zouden zien dat de ouders meer bij de leesactiviteiten op school worden betrokken. Het blijkt dat een deel van de kinderen thuis nooit boeken leest.

Er worden nauwelijks activiteiten uitgevoerd in de klas waarbij wordt gesproken over kinderboeken, de leerkrachten hebben behoefte om activiteiten te doen rondom kinderboeken.

Eén derde deel van de ouders heeft de vragenlijst ingevuld, hiervan lezen de meeste ouders hun kind thuis voor. Een kwart van de ouders die de vragenlijst heeft ingevuld geeft aan te willen helpen bij leesactiviteiten op school.

Eén van de aanbevelingen is leerlingen meer ondersteuning bieden bij het vinden van geschikte boeken. Hiervoor zouden ouders kunnen worden ingezet, daarmee wordt gecreëerd dat ouders meer betrokken zijn bij het lezen. Daarnaast beveel ik aan om structureel meer tijd te besteden om over kinderboeken te praten en activiteiten te doen rondom kinderboeken, waarbij een aantal suggesties zijn gedaan die zullen worden besproken in het team.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
1.1	Probleemanalyse.....	4
1.2	Probleemstelling	6
2.	Theoretisch kader	7
2.1	Wat houdt leesonderwijs in?	7
2.2	Wat is leesmotivatie?.....	8
2.3	Wat is de relatie tussen voorlezen en leesmotivatie?	9
2.4	Wat zijn voor leerlingen in het basisonderwijs de kerndoelen van leesonderwijs en/of leesmotivatie?	9
2.5	Welke invloed hebben ouders op de leesmotivatie van kinderen?	11
2.6	Hoe kunnen leerkrachten bijdragen aan de leesmotivatie van leerlingen?	12
2.7	Wat zijn stimulerende factoren voor de leesmotivatie van kinderen?	12
2.8	Wat zijn beperkende factoren voor de leesmotivatie van kinderen?	14
2.9	Hoe kan leesmotivatie van leerlingen worden vastgehouden en/of verhoogd van groep 1 tot en met groep 8?.....	15
2.10	Samenvatting theoretisch kader.....	17
3	Praktijkonderzoek	19
3.1	Doel van het onderzoek.....	19
3.2	Onderzoeksvraag	19
3.3	Onderzoeksdesign en deelvragen.....	19
3.4	Onderzoeksgroep.....	20
3.5	Dataverzameling	20
3.6	Hypothese	21
4	Resultaten	23
4.1	Hoe is het huidige leesonderwijs op De school geregeld?	23
4.2	Hoe ervaren de leerkrachten, leerlingen en ouders het huidige leesonderwijs, en het lezen en voorlezen thuis?.....	26
4.2.1	Wat hebben de leerkrachten in de groepen 1 tot en met 8 in schooljaar 2019/2020 gedaan om de leesmotivatie van de leerlingen te verhogen, welk materiaal wordt daarbij gebruikt en in welke frequentie zijn de leesactiviteiten geweest?.....	26
4.2.2	Welke wensen hebben de leerkrachten om de leesmotivatie te verbeteren qua visie, organisatie, materiaal en samenwerking met ouders?	30
4.2.3	Hoe ervaren de leerlingen in de groepen 1 tot en met 8 de leesactiviteiten?	31
4.2.4	Welke wensen hebben de leerlingen op het gebied van leesonderwijs?	36

4.2.5 Hoe zijn in de huidige situatie de ouders betrokken bij het lezen van leerlingen en welke wensen hebben zij om betrokken te zijn bij leesactiviteiten op school? 37

4.3	Samenvatting	41
5	Conclusies, aanbevelingen en discussie.....	43
5.1	Samenvatting	43
5.2	Conclusie	44
5.3	Aanbevelingen	45
5.4	Discussie.....	47
	Literatuurlijst.....	49
	Bijlagen.....	51

1. Inleiding

Dit onderzoek is gericht op de leesmotivatie van de leerlingen op De school. Wat is in alle groepen nodig om de leesmotivatie te verbeteren, wat is nodig op leerlingenniveau, groepsniveau en schoolniveau.

Ik heb samen met de directeur van de school het onderwerp vastgesteld. Als voorbereiding op het gesprek met de directeur heb ik het schoolplan 2020 – 2024 doorgenomen. Eén van de onderwerpen die in het schoolplan zijn vermeld is de taalontwikkeling.

Uit de monitorgegevens over 2019 – 2020 van het project “Bibliotheek op school” die recent zijn aangeleverd bleek dat één derde van de kinderen die de monitor heeft ingevuld het niet leuk vindt om in de klas te lezen. De school vindt dit een zorgelijke ontwikkeling. Het lezen is een basisvaardigheid die de taalontwikkeling stimuleert. Het is bewezen dat lezen een positief effect heeft op woordenschat, spelling en grammatica, begrijpend lezen en schrijven (Bus & Mol, 2011).

De landelijke en internationale trend is dat kinderen steeds minder lezen en minder gemotiveerd zijn om te lezen en ook in hun vrije tijd minder lezen (Stichting lezen, 2019).

In dit onderzoek zal ik mij bezig houden met beperkende en stimulerende factoren bij leesmotivatie. Ik zal adviezen uitbrengen op welke wijze de leesmotivatie van kinderen van de groepen 1 tot en met 8 op De school kan worden verbeterd.

Ik lees zelf graag boeken en heb als kind ook veel boeken gelezen en heb ervaren hoe het is om lekker weg te dromen bij een verhaal dat je leest en het genot van rondkijken in de bibliotheek en zoeken naar boeken die interessant zijn om te lezen. Het plezier van lezen gun ik ieder kind! Juist ook het kind dat denkt niet goed te kunnen lezen.

Op school worden veel leesactiviteiten gedaan, voor elk vak is lezen en leesbegrip nodig. Lezen is in mijn ogen een basisvaardigheid die onmisbaar is voor ieder mens om zich te kunnen ontwikkelen, op school en in je werk. Als je niet goed kunt lezen, heb je er als volwassene last van. Ik ben geïnteresseerd in wat je als leerkracht kunt doen om motivatie bij kinderen te creëren zodat ze gaan lezen en merken dat lezen prettig kan zijn. Ik ben ook benieuwd naar de invloed van ouders op leesmotivatie en leesgedrag van kinderen. Voor mij als ouder is het vanzelfsprekend dat ik elke avond bij het naar bed brengen een verhaal voorlees aan mijn kinderen.

Tijdens mijn stages werd ik me bewust dat niet elk kind wordt voorgelezen door zijn of haar ouders. Dat vind ik een gemiste kans! Ik ben benieuwd of ouders van mijn stageschool hun kinderen voorlezen en hoe dit wordt ervaren.

In dit onderzoek zal ik verslag doen van wat er in de literatuur over leesmotivatie is geschreven. Daarnaast zal ik onderzoeken wat er al wordt gedaan op De school en door de ouders. Aan het einde zal ik conclusies trekken en adviseren hoe de leesmotivatie van de kinderen kan worden verbeterd.

1.1 Probleemanalyse

De school heeft in het schoolplan 2020-2024 een aantal ontwikkelingsthema's geformuleerd. Ik heb het schoolplan doorgenomen en samen met de directeur aan de hand van de doelen die De school voor de komende jaren heeft gesteld, een onderwerp gekozen waarop ik me zal gaan richten. Eén van de onderwerpen die in het schoolplan staat is de taalontwikkeling.

De school doet sinds schooljaar 2017-2018 mee aan het project “Bibliotheek op school”. Daarbij wordt structureel samengewerkt met Bibliotheek met als doel om kinderen te stimuleren meer te lezen en het verbeteren van leesprestaties van kinderen, aldus de website van dit project (<http://www.bibliotheekopschool.nl>). Vanuit de school is het doel dat de leerlingen meer plezier krijgen in lezen en meer leeskilometers maken.

De schoolbibliotheekwebsite vermeldt dat de leesontwikkeling van de leerlingen op de voet wordt gevolgd met behulp van een monitor en dat jaarlijks wordt gerapporteerd hoe het in de verschillende groepen is gesteld met het lezen en het leesplezier. Daartoe vullen de leerkrachten, de leerlingen van de groepen 5 tot en met 8 en de leesconsulent halverwege het schooljaar een online vragenlijst in. Vanuit dit project is de leesconsulent die gekoppeld is aan De school, een paar keer per maand op school. Ze traint leerkrachten in leesbevorderende activiteiten en helpt kinderen gericht te zoeken naar een boek dat hen aanspreekt.

Bibliotheek heeft in mei 2020 de monitorgegevens over 2019-2020 van De school aangeleverd. Alle leerkrachten van De school hebben de leerkrachtvragenlijst ingevuld. 71% van de leerlingen van de groepen 5 tot en met 8 hebben de leerlingvragenlijst ingevuld. Uit de analyse van deze gegevens blijkt onder andere dat een derde deel van de kinderen die de monitor heeft ingevuld het niet leuk vindt om in de klas te lezen. In de monitorrapportage 2019 wordt vermeld dat de kans bestaat dat deze kinderen last hebben van leesvrees. Nielen en Bus (z.j.) hebben vastgesteld dat leesvrees samen gaat met niet of heel weinig lezen. Volgens hen zorgt leesvrees ervoor dat leesmotivatie afneemt en ook het aantal keren dat er wordt gelezen zal teruglopen.

De school vindt het een zorgelijke ontwikkeling dat een grote groep leerlingen lezen niet leuk vindt. Het team is gemotiveerd om het leesplezier te vergroten, omdat ze ervan overtuigd zijn dat leesplezier goed is voor de algemene ontwikkeling van kinderen. Mol en Bus (2011) hebben bewezen dat lezen een positief effect heeft op woordenschat, spelling, grammatica, begrijpend lezen en schrijven.

Er worden dagelijks in alle groepen leesactiviteiten aangeboden in de klas, lezen vormt een belangrijk onderdeel van de activiteiten die op school plaatsvinden. Als een grote groep kinderen lezen niet leuk vindt, betekent dat dat kinderen dagelijks l(e)esactiviteiten doen met tegenzin. Dat is voor deze kinderen niet fijn, maar het is ook niet fijn voor de leerkracht om kinderen te zien worstelen. Daarnaast kan het ook gevolgen hebben voor de sfeer in de groep. Volgens Stichting lezen (2019) is het een landelijke en internationale trend dat kinderen steeds minder lezen en minder gemotiveerd zijn om te lezen en ook in hun vrije tijd minder lezen. Dit heeft een negatief effect op de ontwikkeling van de leesvaardigheid van kinderen. Als kinderen veel lezen en met plezier lezen hebben kinderen betere schoolprestaties en meer succes in lezen en leren.

De school wil weten wat de oorzaken zijn van de lage motivatie bij leerlingen om te lezen. De school wil een grotere leesmotivatie bij de leerlingen bewerkstelligen. Daarom is aan mij gevraagd onderzoek te doen naar wat er nodig is om de leesattitude en de leesmotivatie bij leerlingen te verhogen.

De school heeft een leescoördinator die tevens intern begeleider en taalcoördinator op De school is.

1.2 Probleemstelling

Uit recente monitorgegevens uit het project “Bibliotheek op school” blijkt dat een derde van de leerlingen van De school heeft aangegeven dat ze het lezen niet leuk vinden. De school vindt dit een zorgelijke ontwikkeling. Volgens Mol & Bus (2011) is bewezen dat lezen een positief effect heeft op woordenschat, spelling, grammatica en begrijpend lezen en schrijven. Het team van De school wil de leesmotivatie bij de leerlingen verbeteren, omdat een hogere leesmotivatie zorgt voor meer lezen en meer lezen zorgt voor betere schoolprestaties (Mol & Bus).

De school wil weten wat er nodig is om de leesmotivatie bij leerlingen te verhogen. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Op welke wijze kan de leesmotivatie van de leerlingen van de groepen 1 tot en met 8 op De school worden verbeterd?

Om te kunnen adviseren op welke wijze de leesmotivatie van leerlingen kan worden verbeterd, wordt in het theoretisch kader dieper ingegaan op de leesmotivatie van leerlingen. De volgende deelvraag met subvragen wordt in het volgende hoofdstuk behandeld:

Wat wordt er in de literatuur geschreven over leesmotivatie bij kinderen in het basisonderwijs?

- a. Wat houdt leesonderwijs in?
- b. Wat is leesmotivatie?
- c. Wat is de relatie tussen voorlezen en leesmotivatie?
- d. Wat zijn voor leerlingen in het basisonderwijs de kerndoelen van leesonderwijs en/of leesmotivatie?
- e. Welke invloed hebben ouders op de leesmotivatie van kinderen?
- f. Hoe kunnen leerkrachten bijdragen aan de leesmotivatie van leerlingen?
- g. Wat zijn stimulerende factoren voor de leesmotivatie van kinderen?
- h. Wat zijn beperkende factoren voor de leesmotivatie van kinderen?
- i. Hoe kan leesmotivatie van leerlingen worden vastgehouden en/of verhoogd van groep 1 tot en met groep 8?

2. Theoretisch kader

De bestaande kennis en inzichten met betrekking tot de leesmotivatie van kinderen in het basisonderwijs wordt door middel van literatuurstudie onderzocht. Daarbij wordt gebruik gemaakt van diverse bronnen om antwoord te kunnen geven op de deelvraag:

Wat wordt er in de literatuur geschreven over leesmotivatie bij kinderen in het basisonderwijs?

Deze deelvraag is uitgesplitst in subvragen die in de afzonderlijke paragrafen aan de orde komen.

2.1 Wat houdt leesonderwijs in?

Mooren, Ghonem-Woets, Van Koeven, Kurvers, & Verschuren, (2012) maken onderscheid in leesonderwijs tussen de groepen één tot en met drie en leesonderwijs vanaf groep 4. Volgens Mooren et al. staat bij de kleuters en groep 3 geletterdheid en aanvankelijk lezen centraal. Vanaf groep 4 is volgens hen sprake van voortgezet lezen; dat vervolgens wordt onderverdeeld in “voortgezet technisch lezen en begrijpend en studerend lezen” (p. 168). Volgens Mooren et al. verschuift het accent vanaf groep 4 langzamerhand van technisch lezen naar begrijpend lezen. Volgens Mooren et al. betekent voortgezet technisch lezen dat het verklanken van eenvoudige en complexere woorden is geautomatiseerd. Huizenga (2016) heeft het bij voortgezet technisch lezen naast het verhogen van de snelheid van het lezen ook over de manier waarop de woorden worden uitgedrukt, de expressiviteit. Huizenga (2016) noemt het aanvankelijk lezen als begin van leesonderwijs. In tegenspraak tot Mooren et al. (2012) legt Huizenga uit wat aanvankelijk lezen is, namelijk: “het aanleren van letters en het lezen van eenvoudige woorden. . . . De nadruk ligt sterk op het decoderen, het ontcijferen van de lettercode: het technisch lezen” (2016, p. 3). Huizenga (2016) schrijft dat het leren lezen één van de basistaken is van de basisschool. Hij stelt dat lezen bij nagenoeg alle vakken terugkomt. Huizenga gaat dieper in op het belang van lezen dan Mooren et al.. Hij stelt dat de meeste kinderen het lezen, anders dan het spreken, niet uit zichzelf eigen maken en dat leesonderwijs daarom op school veel aandacht en zorg nodig heeft. Hij schrijft ook dat het eerste begin van het leren lezen “van cruciaal belang is voor de verdere leesontwikkeling” (Huizenga, 2016, p. 3). Huizenga geeft aan dat het belangrijk is om kinderen snel ondersteuning te bieden als er haperingen optreden in het aanvankelijk leesproces. Huizenga schrijft dat je in de maatschappij niet goed kunt functioneren als je niet genoeg basisvaardigheid in lezen hebt.

Volgens Huizenga (2016) heeft het lezen meerdere functies, afhankelijk wat het doel is van lezen. “Lezen is een ondersteunende taalactiviteit als het doel is om de leesvaardigheid van de leerlingen te vergroten. . . . Lezen is een functionele taalactiviteit als de leerlingen hun leesvaardigheid moeten toepassen” (Huizenga, 2016, p. 11,12).

Huizenga koppelt ook de woordenschat aan taalonderwijs en stelt dat het werken aan uitbreiding van woordenschat belangrijk is in alle groepen van de basisschool. Broekhof (2017) geeft een waardevolle aanvulling: “De omvang van de woordenschat van kinderen is sterk bepalend voor het niveau van begrijpend lezen dat zij bereiken” (p.12). De kinderen breiden volgens Broekhof de woordenschat met name uit door het lezen van teksten en boeken.

2.2 Wat is leesmotivatie?

Er zijn in de literatuur verschillende definities te vinden van leesmotivatie.

Op encyclo.nl (z.d.) wordt leesmotivatie omschreven als: “De mate waarin een leerling gemotiveerd is om te (leren) lezen, waarbij moet worden aangetekend dat motivatie van groot belang is voor de leesontwikkeling.”

Stichting lezen (2019) maakt onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie, gebaseerd op de “zelfdeterminatietheorie” van Ryan & Deci (2000).

- De intrinsieke leesmotivatie wordt door Stichting lezen (2019) omschreven als “*Betrokkenheid* (lezen omdat je jezelf wilt verliezen in een verhaal) en *nieuwsgierigheid* (lezen omdat je meer wilt weten over een bepaald onderwerp” (p. 10). Intrinsieke motivatie komt tot stand door interesse: je wilt het doen, omdat je het leuk, interessant of nuttig vindt. Leesmonitor – Het Magazine (2018) stelt dat de frequentie van lezen en hoe goed een kind is in lezen een positief verband heeft met de intrinsieke motivatie.
- Extrinsieke motivatie wordt door Stichting lezen (2019) omschreven als:
Competitie/ cijfers (je best doen op leestaken omdat je beter wilt zijn dan anderen of goede cijfers wilt halen) en *sociale controle* (je best doen op leestaken omdat je het goed wilt doen in de ogen van anderen, zoals je leerkracht of ouders) (p. 10).

Leesmonitor – Het Magazine (2018) stelt dat extrinsieke motivatie een negatieve relatie met de frequentie van lezen heeft en hoe goed een kind is in lezen. Ze stelt dat het bij motivatie draait om een combinatie van interne en externe prikkels. Leesmonitor – Het Magazine haalt naast de theorie van Ryan & Deci waarover Stichting lezen spreekt, ook een andere theorie aan, namelijk de “expectancy-value-theorie van Wigfield & Eccles. De motivatie wordt gestuurd door de waarde die je aan een activiteit toekent” (2018, p. 7). Wigfield & Eccles (2000) stellen dat er vier randvoorwaarden zijn die tezamen vaststellen hoe groot de kans is dat een activiteit zal worden uitgevoerd:

- 1) Is het leuk of interessant;
- 2) wat is het nut, levert het iets op;
- 3) is er vertrouwen in eigen kunnen;
- 4) gaat de activiteit ten koste van iets anders.

Bij beide theorieën draait het bij leesmotivatie om de vragen: “*wil je lezen, en zo ja, waarom? En: kun je lezen?*” (Leesmonitor – Het Magazine, 2018, p. 7). De motivatie beweegt zich volgens Leesmonitor – Het Magazine (2018) continu tussen “geen enkele drijfveer voelen om te handelen (amotivatie) en vol passie niets liever willen doen, omdat het zo leuk is (intrinsieke motivatie)” (p. 7). Ryan & Deci stellen dat tussen deze twee extremen diverse typen van extrinsieke motivatie zitten, zoals gecontroleerde en autonome motivatie die kan worden onderverdeeld in “externe of interne druk, nut- of waarde-gedreven” (geciteerd in Leesmonitor – Het Magazine, 2018, p 8).

2.3 Wat is de relatie tussen voorlezen en leesmotivatie?

Volgens Huizenga (2016) is vaardig zijn in lezen belangrijk om succes te kunnen hebben op school. Daarnaast heeft lezen volgens hem ook andere functies, zoals kunnen functioneren in de maatschappij, plezier beleven, kennis opdoen, gevoelens leren begrijpen en een kijkje nemen in een andere wereld en openstaan voor meningen van anderen. Smits & Braams stellen dit ook, én gaan dieper in op de betekenis van lezen: “betekenis kunnen ontleenen aan geschreven woorden en tekst. De leesinhoud moet daarom voor kinderen relevant en interessant zijn” (2019, p. 27). In tegenstelling tot Huizenga spreken Smits & Braams niet over het maatschappelijk belang van lezen.

In de literatuur worden veel verschillende positieve zaken gekoppeld aan het veel en goed kunnen lezen. Mol en Bus (2011) geven concreet weer op welke vaardigheden het lezen van boeken door kinderen een positief effect heeft. Ze noemen woordenschat, spelling, grammatica, niveau van technisch lezen, leesbegrip en schrijven. Stichting lezen (2019) heeft hierop een waardevolle aanvulling door te schrijven dat het vaardig zijn in lezen de creativiteit, gezondheid, geluk en welzijn stimuleert.

Leesmonitor – Het Magazine (2018) schrijft: “Een kind dat, om welke reden dan ook, graag leest, leest meer en beter en grijpt ook sneller naar een nieuw boek” (p. 8). Ook schrijft ze dat kinderen die lezen nuttig en belangrijk vinden, meer tijd besteden aan lezen én doordat deze kinderen meer lezen, ontwikkelen ze zich sneller in technisch en begrijpend lezen. Ook geeft ze aan dat de intellectuele vaardigheden van kinderen vergroot door leesroutine. Broekhof verwoordt dit treffend:

“Ze blijven lezen, omdat ze het gevoel hebben dat ze het kunnen en dat gevoel zorgt voor de leesmotivatie. Een kind dat met plezier leest, leest beter en vaker en zal sneller een boek pakken om in te gaan lezen en is meer vaardig in taal” (2017, p. 22).

Investeren in leesmotivatie heeft zowel effect op de leesmotivatie als de leesvaardigheid van leerlingen (Van Steensel, Van der Sande & Arends 2017). Broekhof (2017) heeft een waardevolle aanvulling door te stellen dat niet alleen lezen belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen, maar dat ook *voorgelezen worden* een positief effect heeft op de ontwikkeling van kinderen. Volgens Broekhof bevordert voorlezen de taalontwikkeling, het is ook een werkvorm die veiligheid en ontspannenheid stimuleert bij kinderen. Mol en Bus hebben door onderzoek aangetoond dat kleuters aan wie is voorgelezen een grotere woordenschat hebben, beter klanken in woorden weten te herkennen én meer namen en klanken van letters kennen dan kleuters aan wie weinig tot niet is voorgelezen (2011).

2.4 Wat zijn voor leerlingen in het basisonderwijs de kerndoelen van leesonderwijs en/of leesmotivatie?

Voor het primair onderwijs gelden landelijke kerndoelen. Dit zijn wettelijke kaders hoe scholen inhoud dienen te geven aan het basisonderwijs. Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO, z.d.) heeft in samenwerking met het Expertisecentrum Nederlands de kerndoelen uitgewerkt in zeven leergebieden in Tussendoelen en leerlijnen (Tule, z.d.). Eén van de zeven leergebieden betreft Nederlands. Volgens SLO (z.d.) hebben zes kerndoelen binnen het leergebied Nederlands betrekking op leesonderwijs:

Kerndoel 4	De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
------------	--

Kerndoel 6	De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen.
Kerndoel 7	De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
Kerndoel 9	De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten
Kerndoel 10	De leerlingen leren bij de doelen onder ‘mondeling taalonderwijs’ en ‘schriftelijk taalonderwijs’ strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.
Kerndoel 12	De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder ‘woordenschat’ vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

De landelijke kerndoelen zijn in 2006 vastgesteld en passen volgens het curriculum niet meer bij deze tijd. Om te zorgen voor een betere doorstroming van primair- naar middelbaar- en vervolgonderwijs én om meer samenhang te brengen tussen de vakken én om leerkrachten meer vrijheid te geven voor eigen invulling worden de landelijke kerndoelen van het basisonderwijs, eindtermen van het middelbaar onderwijs en de inhoud van het onderwijs herzien. Een aantal schoolleiders en leerkrachten werkt hier gezamenlijk aan en brengt kennis en vaardigheden die kinderen nodig hebben in kaart.

In oktober 2019 heeft deze groep de voorstellen welke zijn vastgelegd in het curriculum aangeboden aan de Minister. De voorstellen zijn nog niet definitief herzien in het curriculum, daarvoor dienen vanuit de voorstellen onderwijsdoelen te worden geformuleerd.

Eén van de negen leergebieden die in de voorstellen zijn uitgewerkt betreft het leergebied Nederlands. Het leergebied is verder uitgewerkt in bouwstenen die kennis en vaardigheden van leerlingen beschrijven. Eén van de zeven bouwstenen van het leergebied Nederlands is volgens www.curriculum.nu:

NL7.1 – Leesmotivatie en literaire competentie	Leerlingen ontwikkelen hun literaire competentie en werken aan hun leesmotivatie. Ze maken kennis met een breed aanbod aan literaire teksten, leren leesgesprekken voeren en zelf teksten te creëren.
--	---

Het curriculum vermeldt dat deze bouwsteen samenhangt met vier andere leergebieden:

- Burgerschap
- Engels/MVT (Moderne vreemde talen)
- Kunst & Cultuur
- Mens & Maatschappij

Volgens het curriculum heeft de samenhang met andere leergebieden meerdere doelen. De doelen die worden nagestreefd zijn onder andere het ontwikkelen van inlevingsvermogen, het stimuleren van begrip voor meningen van anderen, het creatief gebruiken van (vreemde) taal en het creatief uiten van gevoelens en ervaringen.

Het uitgangspunt van het curriculum is dat kinderen gedurende hun gehele schoolloopbaan worden gestimuleerd in leesplezier en motivatie om te lezen. Lezers worden en lezers blijven, “waarbij leerlingen teksten zowel belevend, interpreterend, waarderend als met narratief begrip bekijken, beluisteren en (voor)lezen” (Het Curriculum (z.d.)).

Een opvallend verschil ten opzichte van de huidige kerndoelen is dat leerlingen volgens het curriculum leren om hun ervaringen met lezen onder woorden te brengen bij anderen, erover te tekenen of te schrijven en ook om te luisteren naar ervaringen met lezen van anderen en daarop in te gaan. De plannen zijn dat kinderen vanaf de onderbouw van het basisonderwijs leren om leesgesprekken te voeren. Dit onderschrijft de stelling van Steensel et al. (2017) dat de leesmotivatie van leerlingen wordt aangesproken door als leerkracht gesprekken over boeken aan te gaan. Smits en Braams (2019) geven daarnaast aan dat bij praten over de gelezen tekst het leesbegrip wordt verhoogd én dat het ook andere doelen dient zoals het verbeteren van de mondelinge taalvaardigheden, uitbreiding van de woordenschat en kennis van de wereld.

2.5 Welke invloed hebben ouders op de leesmotivatie van kinderen?

Van Steensel, Van der Sande & Arends hebben vastgesteld dat ouders een belangrijke rol hebben in het bevorderen van leesplezier van hun kinderen (2017). Zij hebben aangetoond dat ouders die met regelmaat hun kinderen vanaf zeer jonge leeftijd voorlezen, de interesse van kinderen in boeken wekken. Daarnaast stellen zij dat er meer voordelen te benoemen zijn met het voorlezen, zoals het samen leesplezier hebben, het creëren van een intiem moment met het kind, het stimuleren van de taalontwikkeling en bewuster zijn van de interesses van hun kind. Mol en Bus (2011) en Broekhof (2017) onderschrijven dit en hebben als aanvulling dat dat ouders die thuis hun kinderen voorlezen, de kans vergroten dat kinderen zelf vrijwillig een boek gaan lezen en er leesplezier wordt ervaren. Daardoor wordt volgens hen de kans vergroot om een goede lezer te worden.

Naast voorlezen kunnen ouders ook andere dingen bieden waardoor de leesmotivatie van kinderen wordt vergroot. Volgens Stichting lezen wordt de leesmotivatie van kinderen altijd positief beïnvloed als ouders kinderen een omgeving bieden die stimulerend is om te gaan lezen en / of kinderen gericht ondersteunen bij leesactiviteiten (2019). Met een stimulerende omgeving bedoelt Stichting lezen: zien dat de ouders lezen, lezen waar ouders bij zijn, met ouders over gelezen teksten praten. Vormen van gericht ondersteunen zijn volgens Stichting lezen: voorlezen, aanmoedigen om te lezen en hulp bieden bij de keuze van een boek. Stichting lezen stelt dat kinderen hierdoor nieuwsgierig worden en betrokken en dat zorgt volgens haar voor afwenden van verveling.

Uit onderzoek blijkt dat er in veel gezinnen geen leescultuur heerst (Walta, 2011). Dit kan volgens Walta meerdere oorzaken hebben. Ouders lezen de kinderen niet voor vanwege tijdgebrek óf ouders zijn er niet in staat om voor te lezen. Tijdgebrek is een jarenlange trend, ouders en kinderen hebben tegenwoordig veel meer activiteiten buitenshuis dan vroeger en de opkomst van digitale media en de vele keuzemogelijkheden op televisie zorgen ervoor dat er meer te kiezen valt voor kinderen.

Volgens Walta zijn gezinnen waar lezen en een rijke leesomgeving niet vanzelfsprekend zijn, leefgemeenschappen met een agrarische achtergrond, gezinnen die in oude stadsbuurten wonen of allochtone gezinnen van bijvoorbeeld Turkse of Marokkaanse komaf. Volgens Walta is het belangrijk dat scholen een stimulerende taak hebben in het thuis lezen en thuis voorlezen door ouders. Ouders kunnen volgens Walta worden ingeschakeld, bijvoorbeeld als leesouder voorlezen in de groepen één tot en met vier, of bij de schoolbibliotheekorganisatie en het uitlenen van boeken voor thuislezen.

Ook stelt Walta het uitnodigen van ouders op school te komen bij activiteiten die het lezen bevorderen (Kinderboekenweek) en het lid worden van de bibliotheek helpend kunnen zijn in het stimuleren van een leescultuur thuis.

2.6 Hoe kunnen leerkrachten bijdragen aan de leesmotivatie van leerlingen?

Een leraar die een pedagogische aanpak hanteert die positief en steunend is en een veilig klimaat schept in de dagelijkse onderwijspraktijk, helpt kinderen het leren lezen leuk te maken (Smits & Braams, 2019). Van Steensel et al. (2017) onderschrijven dit waarbij ze aanvullen dat leerkrachten die enthousiast praten over het lezen van boeken, de kinderen veel voorlezen en met de kinderen praten over wat er in het boek gebeurt, een positief leesklimaat weten te creëren. Kinderen krijgen volgens hen vertrouwen in hun mogelijkheden als een leerkracht hoge verwachtingen heeft en dit ook laat blijken naar kinderen. Daarbij is het volgens hen belangrijk dat de leerkracht complimenten geeft in wat goed gaat, kinderen stimuleert en bemoedigt en terughoudend is in ingaan op leesfouten. Zij stellen dat de leerkracht kinderen kan helpen door vragen te stellen zoals: “klinkt die zin goed?” en de leerkracht geeft een compliment op het moment dat kinderen zelfcorrectie toepassen.

Smits en Braams (2019) vinden dat leerkrachten kennis dienen te hebben van de kinderliteratuur en betrokken dienen te zijn bij kinderboeken. Zij stellen dat leerkrachten die over deze kennis beschikken een belangrijke rol hebben in het creëren van een positieve leesmotivatie van kinderen. Van Steensel et al. (2017) onderschrijven dit en geven daarnaast aan dat kennis van jeugdboeken nodig is om kinderen passend en gericht te helpen zoeken naar de juiste match tussen boek en leerling. Van Steensel et al. schrijven dat kinderen daardoor meer betrokken zijn bij de inhoud van het boek in plaats van dat het kind denkt dat lezen een doel op zich is.

Volgens Smits en Braams (2019) is het belangrijk om te voorkomen dat kinderen gedemotiveerd raken als gevolg van leesproblemen en faalervaringen door deze risicokinderen vroegtijdig intensief te begeleiden door middel van een aanvullend programma zoals Connect Klanken en Letters of RALFI. Volgens hen kan een aanvullend programma ervoor zorgen dat kinderen meer vloeiend gaan lezen waardoor het leesplezier kan toenemen.

2.7 Wat zijn stimulerende factoren voor de leesmotivatie van kinderen?

Volgens Stichting lezen (2019) is het belangrijk voor de leesmotivatie om de nadruk te leggen op het plezier in lezen. Smits en Braams (2019) onderschrijven deze stelling. Leesmonitor – Het Magazine (2018) stelt leesmotivatie in een bredere context en vindt dat drie factoren aan de basis liggen van de algemene motivatie om tot leren te komen. Deze drie factoren zijn: competentie, autonomie en betrokkenheid.

Competentie

Leesmonitor – Het Magazine schrijft dat het vertrouwen hebben in eigen kunnen een voorwaarde is voor een “positieve leesspiraal. . . . Hoe beter iemand zijn eigen leesvaardigheid inschat, hoe meer waarde hij toekent aan het lezen en hoe groter het verwachte leessucces, wat de leesmotivatie ten goede komt” (p. 8).

Volgens haar zal het zelfvertrouwen flink beschadigen en is de kans aanwezig dat een leerling afhaakt als blijkt dat hij of zij na veel oefening onvoldoende presteert. Van Steensel, Van der Sande & Arends (2017) schrijven gericht over oplossingen die helpend kunnen zijn voor het zelfvertrouwen bij kinderen met leesproblemen: hulpprogramma's. Volgens Van Steensel et al. hebben hulpprogramma's positieve effecten op de leesmotivatie van leerlingen. Nielen en Bus (z.j.) hebben een ander middel dat een kind op weg kan helpen in een boek en hem of haar vertrouwen kan geven in eigen leesvaardigheden en leesplezier te laten ervaren, namelijk een digitale tutor.

Autonomie

Volgens Leesmonitor - Het Magazine (2018) heeft het zelf kunnen kiezen een positief effect op de motivatie van kinderen: "Hoe meer autonomie en eigen invloed, hoe meer psychologische vrijheid en plezier (en dus minder stress) je ervaart tijdens een bepaalde activiteit" (p. 11). Smits en Braams (2019) onderschrijven dit en gaan nog iets verder. Zij vinden dat kinderen meer gemotiveerd gaan lezen als ze medeverantwoordelijk worden gemaakt waarbij doelen worden afgestemd op de individuele leerling. Zij stellen dat kinderen de resultaten gemakkelijker aan zichzelf toeschrijven en op die manier controle over eigen handelen krijgen. Daarnaast is het volgens hen belangrijk dat een kind een boek kan pakken dat hem/haar interesseert, en dat dit niet beperkt blijft tot een boek passend bij het AVI-niveau dat hij of zij heeft behaald. Dat sluit volgens hen meer aan op leesdoelen: "genieten van het lezen, de wereld van het verhaal exploreren, kennis vergaren, reflectie op de wereld om je heen" (Smits en Braams, 2019, p. 21). Zij stellen dat een boek prima moeilijke woorden kan bevatten, omdat een kind leest om iets te willen weten en de context van een boek helpt hen om de moeilijke woord te leren begrijpen. Van Steensel, Van der Sande, Bramer & Arends (2016) hebben in onderzoek aangetoond dat de leesmotivatie verbetert als het aanbod van boeken wordt afgestemd op de individuele interesses van kinderen, zodat de boeken hen aanspreken.

Betrokkenheid

Volgens Leesmonitor- Het Magazine (2018) heeft het gevoel onderdeel te zijn van een groep een positief effect op de motivatie, je voelt je verbonden. Smits & Braams, 2019 gaan dieper in op *hoe* betrokkenheid bij lezen kan worden gestimuleerd. Dat kan volgens hen door sociale interactie: met elkaar met de inhoud bezig te zijn; door de inhoud te herkennen, erover te praten en na te denken en de nieuwsgierigheid te wekken wordt betrokkenheid gecreëerd. Het gesprek over de tekst werkt volgens hen positief voor de leesmotivatie en dient daarom een grotere plaats te krijgen bij leeslessen om de betrokkenheid te verhogen. Samenwerking met de leesconsulent van de bibliotheek is volgens hen een must, vanwege zijn/haar expertise. Daarnaast leidt volgens hen het voeren van boekgesprekken met kinderen waarbij interesses worden geïnventariseerd en tips van te lezen boeken worden gegeven, tot meer leesmotivatie. Deze rol zien zij weggelegd door medewerkers van de bibliotheek. Volgens Smits en Braams zijn boekpromotieactiviteiten voorbeelden van praten over boeken. Door iets te vertellen over een boek en er een fragment uit voor te lezen wordt de interesse van kinderen gewekt. Van Steensel et al. (2016) hebben een waardevolle aanvulling hierop: kinderen laten samenwerken bij leesactiviteiten werkt verhogend op de motivatie.

Aansluiten bij interesse van het kind

Waar Leesmonitor- Het Magazine (2018) spreekt over basisvoorwaarden voor de motivatie heeft Walta (2011) andere dingen die bijdragen aan een positieve motivatie.

Volgens hem dient het aanbod van boeken gevarieerd te zijn en regelmatig te wisselen, omdat dit zorgt voor een lekkere “leesbevorderingspizza” (blz. 22). Nielen en Bus gaan verder daarin en vinden dat het geven van hulp bij het zoeken naar het juiste boek een stimulans is voor het lezen. Extra hulp bij de keuze van een boek kan door de interesselijst van Choice te gebruiken. Van Steensel, Van der Sande, Bramer & Arends (2016) vinden juist dat de leesmotivatie wordt gestimuleerd als de individuele ontwikkeling van kinderen wordt gevolgd. Met erbij opgemerkt dat er sprake is van individuele doelen en er feedback op deze individuele doelen wordt gegeven.

2.8 Wat zijn beperkende factoren voor de leesmotivatie van kinderen?

De volgende factoren werken volgens Stichting lezen beperkend op de leesmotivatie van kinderen: dat er geen leesplezier wordt ervaren, dat lezen vermeden wordt en dat er geen of weinig vertrouwen is in lezen (2019).

Geen leesplezier

Smits en Braams schrijven dat als bij leesactiviteiten de nadruk wordt gelegd op het technische gedeelte van lezen, zoals uitspraak, leesfouten en oefenen van moeilijke deelonderwerpen, dit ten koste gaat van de leesbeleving en dat werkt volgens hen remmend op de motivatie om te gaan lezen (2019). Volgens hen wordt bij technisch lezen vaak geen aandacht besteed aan het begrip wat je leest, het draait niet om de inhoud. Dat zorgt er volgens hen voor dat het doel is lezen om te lezen en niet om iets op te steken over de inhoud. Dat is ook de reden dat volgens hen het lezen van woorddrijtjes funest voor de leesmotivatie werkt. Smits en Braams stellen dat een zwak punt voor de leesmotivatie bij het lezen met de gehele groep is dat er vaak weinig aandacht wordt besteed aan het begrijpen van de inhoud van de tekst en het vormen van een mening of het voeren van een discussie over de tekst.

Le Blanc (2014) geeft een andere reden dat demotiverend kan zijn voor het lezen: te lang lezen op een te laag niveau. Zij stelt dat kinderen die een traag tempo hebben in lezen, te lang op te laag niveau oefenen, terwijl een uitdagend niveau essentieel is om tot resultaten te komen. Smits en Braams (2019) onderschrijven deze mening en vinden dat het AVI-niveau dat een kind heeft behaald niet leidend moet zijn welke boeken een kind mag uitzoeken. Volgens hen hebben boeken met een hoger AVI-niveau vaak een beter verhaal en spreken een kind meer aan dan boeken met een beginnend AVI-niveau en dat zou volgens hen veel meer aansluiten bij de doelen van lezen. Smits en Braams vinden dat AVI-toetsen gebruikt dienen te worden om de ontwikkeling in technisch lezen te kunnen volgen, om vast te stellen of en hoe groot de vooruitgang in lezen is. Zij stellen dat AVI-toetsen in het basisonderwijs een te grote rol spelen in de keuze in boeken die kinderen mogen lezen. Mooren et al. (2012) onderschrijven de mening dat AVI te veel het leesonderwijs beïnvloedt.

Vermijden van lezen en / of weinig vertrouwen in lezen

Kinderen die lezen moeilijk vinden, ervaren minder leesplezier. Daardoor is de kans groter dat zij minder snel een boek zullen pakken om te gaan lezen, aldus Mol & Bus (2011). Stichting lezen (2019) vult aan dat deze kinderen weinig geloof hebben in hun eigen leesvaardigheid en daarom het lezen vermijden. Daarbij wordt volgens hen het lezen ook vermeden als kinderen niet beseffen wat het nut van lezen is. Volgens Mol & Bus (2011) hebben kinderen die zwak zijn in lezen meer moeite met het vinden van boeken die bij hun leesniveau en interesses passen.

Zij stellen dat ze meer hulp nodig hebben om een boek te vinden dat hen aanspreekt en op hun eigen niveau is. Die hulp kunnen ouders, leerkrachten of bibliotheekmedewerkers geven. Smits en Braams (2019) belichten een andere kant bij kinderen die moeite hebben met lezen. Zij stellen dat het onvoorbereid teksten laten voorlezen beperkend werkt voor de motivatie van kinderen die zwak zijn in lezen; dit zou voor hen bedreigend voelen. Volgens hen werken faalervaringen negatief op de motivatie en is het belangrijk om faalervaringen te voorkomen. Zij stellen dat een leestekst eerder kan worden aangeboden, voordat de tekst klassikaal zal worden behandeld. Dit wordt ook wel preteaching genoemd. Een kind krijgt tweemaal de tekst aangeboden en kan daardoor volgens hen met meer zelfvertrouwen en een grotere betrokkenheid aan de les beginnen. Smits en Braams (2019) stellen ook dat niveaulezen in homogene groepjes niet goed werkt voor kinderen die moeite hebben met lezen. Volgens hen wordt de kloof met kinderen die goed zijn in lezen daarmee groter.

Periode niet lezen (zomervakantie)

Broekhof (2017) schrijft dat kinderen een stuk leesvaardigheid kwijt kunnen raken als ze in de zomervakantie niet lezen. Hij stelt dat het lonend is om kinderen te stimuleren ook in de zomervakantie het lezen te laten onderhouden, “niet alleen om de leesvaardigheid op peil te houden, maar ook om kennis en woordenschat uit te breiden. En natuurlijk om het plezier in lezen vast te houden” (Broekhof, 2017, p. 18). Broekhof vindt dat het zomerlezen extra belangrijk is “voor kinderen uit lagere sociaal-economische milieus, die thuis vaak minder impulsen krijgen om boeken te lezen” (p. 18).

2.9 Hoe kan leesmotivatie van leerlingen worden vastgehouden en/of verhoogd van groep 1 tot en met groep 8?

Een aantal componenten tezamen bepalen de leesmotivatie van kinderen welke hieronder zijn uitgewerkt.

Schoolteam en leerkrachtvaardigheden

Het is belangrijk dat het gehele schoolteam betrokken is en zich verantwoordelijk voelt voor de leescultuur op school en dat elke leerkracht achter het leesbeleid van de school staat (Smits en Braams, 2019). Volgens hen is regelmatig gezamenlijk overleg over het leesonderwijs binnen het team zeer aan te raden, waarbij aandacht is voor ervaringen van leerkrachten. Als leerkrachten belemmeringen in leesmotivatie bij kinderen constateren, is het volgens Stichting Lezen belangrijk om de oorzaken hiervan te achterhalen.

Smits en Braams stellen dat belang van het vaardig zijn van leerkrachten in het ontlokken van taal bij de leerlingen, zij bevelen het gebruik van interactieve directe instructie bij de leesactiviteiten sterk aan (2019). Walta (2011) spreekt over een pizzamodel dat positief werkt voor de leesmotivatie, waarbij de leesactiviteiten de bodem van de pizza vormen.

Leesactiviteiten

Smits en Braams (2019) raden voor de leesmotivatie de volgende activiteiten aan voor de dagelijkse lessen:

Voorlezen

Zij schrijven dat de leesmotivatie wordt gestimuleerd als kinderen vanaf groep één tot en met groep acht worden voorgelezen, omdat hen kan helpen om betrokken te raken bij de tekst en erin op te gaan, waardoor leesplezier kan worden ondervonden. Zij geven aan dat er elke dag voor een andere tekst gekozen kan worden, bijvoorbeeld een krantenartikel,

een gedicht, een opstel van een leerling een eerste hoofdstuk uit een boek, of een tekst van een zaakvak of begrijpend-lezentekst.

Stillezen

Kinderen kunnen door stillezen leeservaring opdoen en leesplezier ontwikkelen, waarbij de keuze welk soort boek kinderen lezen het beste kan worden vrijgelaten volgens Smits en Braams. Ze geven aan dat dit ook een stripboek of informatieboek kan zijn en bevelen aan om kinderen te helpen bij het vinden van een geschikt boek. Zij schrijven ook dat een leerkracht die tijdens het stillezen zelf ook in een boek leest, het stillezen van de kinderen bevordert. Zij bevelen aan om de laatste vijf minuten te gebruiken om kinderen in duo's over het gelezen boek aan elkaar te laten vertellen of om een stukje aan elkaar voor te lezen, zodat kinderen elkaar enthousiast kunnen maken over hun boek. Hun aanbeveling is om de keuze hoe en waar de kinderen zitten vrij te laten en een leeslogboek te gebruiken en dat aan het eind van de stilleestijd een leerling een stukje kan voorlezen.

Duolezen en tutorlezen

Smits en Braams schrijven dat duolezen en tutorlezen vormen van lezen zijn die kunnen bijdragen aan het leesplezier. Volgens hen draagt duolezen bij aan het herkennen van woorden en aan de ontwikkeling van vloeiend lezen, een vergelijkbaar leesniveau van de duo-partners is volgens hen een must. Zij geven de tip om een puntenkaart per duo bij te houden; als het duo goed heeft gewerkt (goed voorlezen en goed stil meelezen), wordt het volgende getal omcirkeld door de leerkracht. De leerkracht kan dit volgens hen vaststellen op basis van observeren. Smits en Braams schrijven dat bij tutorlezen een oudere leerling (twee groepen hoger en tenminste twee AVI-niveaus hoger) samen met een jongere leerling leest. Zij adviseren eerst de tutor een bladzijde te laten voorlezen en erna de leerling dezelfde bladzijde te laten lezen. Dit draagt volgens hen bij aan de ontwikkeling van vloeiend lezen en leesplezier.

Smits en Braams (2019) raden aan om ook leesactiviteiten in groepjes uit te voeren:

Radio-lezen (eens per week een groepje voordragen in de klas)

Volgens Smits en Braams is radiolezen: een groepje kinderen, bestaand uit 4/5 kinderen die op verschillende niveaus lezen, bereidt een stuk tekst voor. Elk kind krijgt één dag van tevoren de tekst waarin hun stukje is gemarkeerd. De kinderen kunnen thuis en op school oefenen dat er met veel expressie iets voorgelezen kan worden, waarbij het kind dat geen moeite heeft met lezen het kind helpt met oefenen dat moeite heeft met lezen door het stukje eerst een keer voor te lezen. De kinderen lezen hun stukje tekst voor aan de rest van de groep en de andere kinderen luisteren (radio-luisteren). Erna leidt dit groepje een korte discussie met de klas over de tekst aan de hand van open vragen of stellingen. Smits en Braams vinden dat deze activiteit vanaf half groep 3 tot en met groep 8 kan worden uitgevoerd. Zij bevelen aan dat de leerkracht het uitzoeken van een geschikte tekst begeleidt, en geven dat het bijvoorbeeld ook een hoofdstuk uit een kinderboek kan zijn.

Theaterlezen (eens per maand een groepje voordragen in de klas)

Smits en Braams schrijven dat bij theaterlezen een stuk tekst uit een toneelstuk door een groepje kinderen wordt voorgelezen aan de klas, waarbij de kinderen met behulp van intonatie een rol neerzetten. Zij stellen dat kostuums of voorwerpen niet worden gebruikt en dat de kinderen de tekst ook niet uit het hoofd leren; ze lezen de tekst van hun rol voor. Volgens Smits en Braams helpt deze vorm in de ontwikkeling van vloeiend lezen, uitdrukken van expressiviteit en betekenisvol lezen.

Zij geven tips voor het vormen van een groepje: op basis van dezelfde interesses en heterogeen qua leesniveau en zij bevelen aan dat de kinderen twee weken van tevoren hun tekst krijgen en gelegenheid krijgen om te oefenen tijdens schooltijd.

Volgens Walta (2011) staan alle werkvormen van leesactiviteiten op technisch leesgebied en leesbevordering vaak los van elkaar. Het houden van een boekenkring ziet Walta als een manier om de werkvormen met elkaar te verbinden, dit noemt hij de “rotonde van de leesbevordering” (Walta, 2011, p. 113). Walta schrijft dat in een *boekenkring* een leerling een boek presenteert en daarbij iets vertelt over de inhoud van het boek. Het kind geeft aan wat hem/haar aanspreekt en het leest een stukje voor en laat een illustratie zien, aldus Walta. Walta geeft aan dat andere kinderen vragen kunnen stellen en de leerkracht vraagt welke kinderen dit boek ook willen lezen. Daarbij kan worden afgesproken dat de leerling het boek een andere keer aan kinderen in een lagere groep zal voorlezen. Volgens Walta worden bij de boekenkring het promoten van een boek, het tonen van de vaardigheid in lezen en het uiten van de beleving en interesse met elkaar verbonden. Hij stelt dat kinderen het beste een boek kunnen promoten aan medeleerlingen.

Kinderen die moeite hebben met lezen

Kinderen die weinig vertrouwen hebben in eigen kunnen qua lezen, krijgen ondersteuning om het gevoel in competentie te laten groeien (Stichting lezen, 2019), waarbij het belangrijk is dat kinderen teksten lezen die aansluiten bij hun belevingswereld. Volgens Smits en Braams (2019) kan het tijdelijk gebruiken van audioboeken helpend zijn om kinderen te kunnen laten genieten van een verhaal. Erna kan worden overgaan op gelijksoortige leesboeken. Smits en Braams stellen ook dat kinderen in hogere groepen die moeite hebben met lezen, teksten aangeboden zouden moeten krijgen die boven hun AVI-niveau liggen; boeken met een hoger AVI-niveau hebben vaak een beter verhaal en spreken een kind meer aan dan boeken met een beginnend AVI-niveau. Door hen de ruimte te geven een boek uit te zoeken dat boven hun eigen leesniveau ligt, is de motivatie hoger door de persoonlijke betrokkenheid, aldus Smits en Braams.

Praten met kinderen over de gelezen tekst

Smits en Braams stellen dat de leesmotivatie van kinderen wordt gestimuleerd als de leerkracht interesse toont in hoe kinderen de teksten ervaren. Hierbij kan volgens hen worden gedacht aan het onder woorden brengen wat het boek betekent voor het kind, hoe het kind het boek ervaart, welke gevoelens het beleefde bij het lezen, wat er gebeurde en hoe de personage in het boek zich zou voelen. Het gaat daarbij volgens hen om hoe het kind het beleeft, er is geen goed of fout. Zij bevelen aan om kinderen elkaar vragen te laten stellen en geven als tip dat dit ook een onderdeel kan zijn van de laatste vijf minuten van het stillezen, zie de activiteit *stillezen* elders in deze paragraaf.

2.10 Samenvatting theoretisch kader

Huizenga (2016) stelt dat de meeste kinderen het lezen, anders dan spreken, zichzelf niet eigen maken. Volgens hen kun je lezen onderverdelen in aanvankelijk lezen en in voortgezet lezen. De diepere betekenis achter goed kunnen lezen is volgens Huizenga dat je in de maatschappij niet goed kunt functioneren als de leesbasisvaardigheid niet voldoende is en dat lezen vaak ook bij andere vakken wordt toegepast.

De motivatie om een taak uit te voeren wordt in de literatuur onderscheiden in intrinsieke en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie is intern gedreven en komt voort uit interesse,

betrokkenheid en nieuwsgierigheid. Bij extrinsieke motivatie draait het om beter willen zijn dan een ander of om goede cijfers te behalen.

Mol en Bus (2011) hebben bewezen dat kinderen die met plezier lezen, meer tijd besteden aan lezen waardoor de intellectuele vaardigheden worden vergroot. Een goede motivatie brengt een positieve leesspiraal op gang. Smits en Braams (2019) stellen dat voorgelezen worden ook een positief effect heeft op de ontwikkeling van kinderen.

Kerndoel 9 welke door SLO/Tule in 2006 is vastgesteld, benoemt specifiek het plezier dat leerlingen krijgen in het lezen en schrijven van verhalen, gedichten en informatieve teksten die voor hen zijn bestemd. Een groep leerkrachten en schoolleiders willen toekomstig onderwijs aan laten sluiten bij de maatschappelijke ontwikkelingen en hebben voorstellen vastgelegd in het curriculum. Een verschil in het curriculum ten opzichte van de huidige kerndoelen is dat leerlingen leren om hun ervaringen met lezen onder woorden te brengen bij anderen en erover te tekenen of te schrijven en luisteren naar ervaringen van anderen. De plannen zijn dat leerlingen leren om leesgesprekken te voeren.

Van Steensel, Van der Sande & Arends (2017) hebben vastgesteld dat de leesmotivatie van kinderen wordt bevorderd als ouders hun kind(eren) regelmatig voorlezen. Volgens Walta (2011) is het belangrijk dat scholen een stimulerende taak hebben in het thuis lezen en voorlezen door ouders. Ouders kunnen worden ingeschakeld bij leesactiviteiten op school. Smits en Braams (2019) stellen dat leerkrachten kennis dienen te hebben van kinderliteratuur en dat leerkrachten kinderen gericht dienen te helpen bij het zoeken naar de juiste match tussen boek en leerling.

Leesproblemen dienen vroegtijdig aangepakt te worden door kinderen die leesproblemen ervaren intensief te begeleiden door middel van een aanvullend programma, aldus Van Steensel et al. (2017). Leesmonitor – Het Magazine (2018) stelt dat drie factoren op orde dienen te zijn als voorwaarde om te kunnen komen tot motivatie te willen leren: competentie, autonomie en betrokkenheid. Het is volgens haar belangrijk dat een kind een boek kan pakken dat hem/haar interesseert en dat dit niet beperkt blijft tot een boek dat past bij het AVI-niveau dat hij/zij heeft behaald. Praten over boeken en nadenken, nieuwsgierigheid wekken is belangrijk om de betrokkenheid te vergroten van kinderen bij het lezen. Smits en Braams (2019) zien boekpromotieactiviteiten als goed middel om tot meer leesmotivatie te komen en zien daarin een rol weggelegd voor medewerkers van de bibliotheek.

Beperkende factoren voor de leesmotivatie van kinderen zijn volgens Stichting lezen (2019): geen leesplezier ervaren, het vermijden van lezen en geen vertrouwen in het lezen. De leesbeleving dient belangrijker te zijn dan het technische gedeelte van lezen. Kinderen die moeite hebben met lezen hebben meer hulp nodig bij het vinden van boeken die hen aanspreken. Voor de leesmotivatie raden Smits en Braams (2019) een aantal activiteiten aan voor de dagelijkse lessen, te weten: voorlezen, stillezen, duolezen en tutorlezen, radiolezen en theaterlezen. Walta (2011) stelt leesactiviteiten vaak los van elkaar staan en beveelt aan om leerlingen een boekenkring te laten houden. De boekenkring ziet hij als manier om de verschillende werkvormen met elkaar te verbinden.

Audioboeken kunnen volgens Nielen en Bus (z.d.) helpend zijn om kinderen die moeite hebben met lezen te laten genieten van een verhaal. Kinderen in hogere groepen die moeite hebben met lezen zouden teksten aangeboden moeten krijgen die boven hun AVI-niveau liggen, omdat deze boeken vaak een beter verhaal hebben en de kinderen beter aanspreken.

3 Praktijkonderzoek

3.1 Doel van het onderzoek

Uit recente monitorgegevens uit het project “Bibliotheek op school” blijkt dat een derde van de leerlingen van De school heeft aangegeven dat ze het lezen niet leuk vinden. De school vindt dit een zorgelijke ontwikkeling. Volgens Mol & Bus (2011) is bewezen dat lezen een positief effect heeft op woordenschat, spelling, grammatica en begrijpend lezen en schrijven. Het team van De school is gemotiveerd om het leesplezier van de leerlingen te vergroten, omdat het team ervan overtuigd is dat leesplezier goed is voor de algemene ontwikkeling van kinderen. Dit sluit aan bij het standpunt van Mol & Bus dat een hogere leesmotivatie ervoor zorgt voor meer lezen en dat meer lezen zorgt voor betere schoolprestaties.

De school wil weten wat er nodig is om de leesmotivatie bij leerlingen te verhogen.
De hoofdvraag is:

Op welke wijze kan de leesmotivatie van de leerlingen van de groepen 1 tot en met 8 op De school worden verbeterd?

3.2 Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag voor dit praktijkonderzoek is:

Wat hebben de leerkrachten, leerlingen en ouders van De school nodig om de leesmotivatie van de leerlingen in alle groepen te verhogen?

3.3 Onderzoeksdesign en deelvragen

Om tot een antwoord op de hoofdvraag te komen worden de volgende deelvragen met subvragen gericht op de praktijk onderzocht:

1. Hoe is het huidige leesonderwijs op De school vorm gegeven?

- a. Vanuit welke visie wordt het huidige leesonderwijs vorm gegeven in de groepen 1 tot en met 8?
- b. Is er een leesplan aanwezig? Zo ja, hoe luidt het leesplan, en welke afspraken zijn gemaakt met betrekking tot de leesactiviteiten in schooljaar 2020-2021?
- c. Welke rol heeft de leesconsulent op De school?

2. Hoe ervaren de leerkrachten, leerlingen en ouders het huidige leesonderwijs, en het lezen en voorlezen thuis?

- a. Wat hebben de leerkrachten in de groepen 1 tot en met 8 in schooljaar 2019/2020 gedaan om de leesmotivatie van de leerlingen te verhogen, welk materiaal wordt daarbij gebruikt en in welke frequentie zijn de leesactiviteiten geweest?
- b. Welke wensen hebben de leerkrachten om de leesmotivatie te verbeteren qua visie, organisatie, materiaal en samenwerking met ouders?
- c. Hoe ervaren de leerlingen in de groepen 1 tot en met 8 de leesactiviteiten?

- d. Welke wensen hebben de leerlingen op het gebied van leesonderwijs?
- e. Hoe zijn in de huidige situatie de ouders betrokken bij het lezen van leerlingen en welke wensen hebben zij om betrokken te zijn bij leesactiviteiten op school?

Er zal bij de taalcoördinator en leerkrachten worden nagegaan welke leesactiviteiten worden verricht en de frequentie ervan én wat er wordt gedaan om de leesmotivatie van de leerlingen te verhogen. Er zal ook een inventarisatie worden gemaakt van de huidige motivatie van de leerlingen bij leesactiviteiten. Daarnaast zullen ook ouders worden bevraagd over de betrokkenheid bij het lezen van hun kinderen.

3.4 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep voor dit praktijkonderzoek bestaat uit:

- De taalcoördinator van De school
- Leesconsulent van bibliotheek die betrokken is bij De school
- 85 leerlingen uit de groepen 5 tot en met 8.
- 59 leerlingen uit de groepen 1 tot en met 4.
- 10 leerkrachten van De school
- Ouders van alle 144 leerlingen van De school, waarbij elk gezin één link naar de vragenlijst krijgt waarbij per kind één vragenlijst kan worden ingevuld.

3.5 Dataverzameling

Om antwoord te geven op de deelvragen zijn verschillende onderzoeksinstrumenten toegepast.

Om antwoord te krijgen op de eerste deelvraag zijn de volgende instrumenten ingezet:

- Interview met de taalcoördinator om na te gaan vanuit welke visie leesactiviteiten op De school worden aangeboden. De vragenlijst is opgenomen in bijlage 2.
- Observatie in de groepen om na te gaan hoe leesactiviteiten worden aangeboden en hoe leerlingen leesactiviteiten ervaren.
- Interview met de leesconsulent van de bibliotheek die verbonden is aan De school, . De vragenlijst is opgenomen in bijlage 2.

Om antwoord te krijgen op de tweede deelvraag zijn de volgende onderzoeksinstrumenten ontwikkeld:

- Een zomerleesbingo die vlak voor de zomervakantie is meegegeven aan alle leerlingen van De school met een begeleidende brief. De zomerleesbingo in de begeleidende brief zijn opgenomen in bijlage 1.
- Een leerkrachtvragenlijst voor alle leerkrachten van De school, waarin de leerkrachten worden bevraagd welke leesactiviteiten worden toegepast en hoe vaak deze activiteiten plaatsvinden, over eigen kennis van jeugdliteratuur, de schoolbibliotheek en betrokkenheid van ouders, over kinderen in hun klas die moeite hebben met lezen en de zomerleesbingo. Het instrument dat hiervoor is gebruikt, is opgenomen in bijlage 4: leerkrachtenvragenlijst.

- Leerlingvragenlijsten voor de onderbouw (groep één tot en met vier), met twee inleidende vragen over zichzelf. Erna volgen elf stellingen met een driepuntsschaal. Deze stellingen gaan over lezen en voorgelezen worden, de zomerleesbingo en activiteiten rondom lezen. De vragenlijst eindigt met een open vraag waarin de leerlingen opmerkingen over het lezen van boeken kwijt kunnen. Dit instrument is opgenomen in bijlage 5: vragenlijst voor leerlingen van de onderbouw (groep één tot en met vier).
- Leerlingvragenlijsten voor de bovenbouw (groep vijf tot en met acht), met twee inleidende vragen over zichzelf. Dan volgen vijf vragen hoe de leerlingen lezen ervaren, of ze thuis ook lezen en of ze de zomerleesbingo hebben gedaan. Erna volgen tien vragen met een driepuntsschaal over lezen en leesactiviteiten die op school plaatsvinden. Erna volgt een open vraag waarin leerlingen kunnen aangeven welk soort boeken ze graag lezen, maar niet in de schoolbibliotheek kunnen vinden. Vervolgens volgen twee vragen over thuis voorgelezen worden. De vragenlijst eindigt met een open vraag waarin de leerlingen opmerkingen over het lezen van boeken kwijt kunnen. Dit instrument is opgenomen in bijlage 6: leerlingvragenlijst voor de bovenbouw (groep vijf tot en met acht).
- Een oudervragenlijst voor de ouders van alle kinderen van De school, waarin ouders worden bevraagd over voorlezen van hun kind, over het zelf lezen van hun kind en de zomerleesbingo. Er wordt ook gevraagd of ze betrokken willen zijn bij leesactiviteiten die op school plaatsvinden. De vragenlijst eindigt met een open vraag waarin ouders nog iets kunnen vertellen over het lezen van boeken. Dit instrument is opgenomen in bijlage 7: vragenlijst voor ouders.

Om de deelvraag ***Hoe ervaren de leerlingen in de groepen 1 tot en met acht leesactiviteiten*** te kunnen beantwoorden is ervoor gekozen om twee vragenlijst te ontwikkelen. Een vragenlijst voor de leerlingen van de groepen één tot en met vier (onderbouw) en een vragenlijst voor de leerlingen van de groepen vijf tot en met acht (bovenbouw). De keuze is gemaakt om alle leerlingen te bevragen, omdat lezen en voorlezen al begint vóór groep 1 en om een volledig beeld te krijgen. De keuze om te werken met twee verschillende vragenlijsten is gemaakt, omdat leerlingen tot en met groep vier andere leesactiviteiten in de klas verrichten dan kinderen vanaf groep vijf.

Kinderen zijn vanaf groep vijf over het algemeen zelfstandiger in boeken uitzoeken uit de schoolbibliotheek en in leesactiviteiten en kunnen hun mening over lezen beter geven doordat ze meer ervaring hebben opgedaan met leesactiviteiten op school.

Alle gegevens zijn verzameld en geanalyseerd, zie hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 worden de conclusies weergegeven en worden aanbevelingen gedaan wat De school kan doen om de leesmotivatie van de leerlingen te verhogen.

3.6 Hypothese

In het huidige schooljaar wordt vaak in de teamvergaderingen aandacht besteed aan lezen. De consultant van de bibliotheek heeft een paar keer kinderboeken en lezen onder de aandacht gebracht tijdens een teamvergadering. Ook heeft de taalcoördinator een leesbeleid opgesteld waarin is aangegeven welke activiteiten plaatsvinden in de groepen.

Ik verwacht dat er wel leesactiviteiten in de klas plaatsvinden, maar dat er weinig wordt gesproken over boeken en lezen in de klas en dat kinderen moeite hebben om een geschikt boek te vinden dat ze leuk vinden om te lezen. Ook verwacht ik dat kinderen wel worden voorgelezen thuis, maar niet veel zelf thuis lezen.

Alle leerlingen die in juli 2020 op school zaten hebben vlak voor de zomervakantie een zomerleesbingo meegekregen naar huis, waarbij de kinderen op allerlei plekken en momenten zouden gaan lezen, zoals op de wc of onder de keukentafel. Het doel was dat de kinderen ook in de zomervakantie zouden blijven lezen. Ik verwacht dat uit de vragenlijsten zal blijken dat weinig kinderen de zomerleesbingo hebben gedaan en dat de zomerleesbingo niet heeft geleid dat daardoor alle kinderen bleven lezen in de zomervakantie. Dit verwacht ik omdat ik merkte in mijn stageklas dat maar een paar kinderen de leesbingo hebben gedaan en ook bij navraag bij collega's merkte ik dat er bijna geen volle bingokaarten en/of foto's door kinderen mee werden genomen naar school.

4 Resultaten

De resultaten van het praktijkonderzoek worden in dit hoofdstuk weergegeven. Er wordt antwoord gegeven op de deelvragen die in paragraaf 3.3 zijn verwoord met behulp van de onderzoeksinstrumenten die in paragraaf 3.5 zijn genoemd. In paragraaf 4.1 wordt weergegeven hoe het huidige leesonderwijs op De school is geregeld waarbij de resultaten komen uit interviews met de taalcoördinator en de leesconsulent van de bibliotheek die verbonden is aan De school. In paragraaf 4.2 zullen de resultaten worden weergegeven hoe de leerkrachten en leerlingen het huidige leesonderwijs ervaren en hoe de ouders lezen thuis vormgeven en betrokken willen zijn bij leesactiviteiten die op school plaatsvinden.

4.1 Hoe is het huidige leesonderwijs op De school geregeld?

In onderstaand figuur zijn de resultaten van het interview met de taalcoördinator en de leesconsulent van de bibliotheek die betrokken is bij De school opgenomen.

Interview taalcoördinator	
1	Vanuit welke visie wordt het huidige leesonderwijs vorm gegeven in de groepen één tot en met acht? - In het taalbeleidsplan is het volgende opgenomen over de visie op taal, taalgebruik en taalonderwijs: We leren onze leerlingen de wereld in te kijken, voorbij het eigen dorp. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen wat ze geleerd hebben bij de taaldomeinen, toepassen tijdens andere vakken, dat er transfer plaatsvindt. Daarom zien we de taaldomeinen taal, lezen, spelling, begrijpend lezen en woordenschat niet als losse vakken. We willen waar mogelijk, dat deze domeinen integreren en vakoverstijgend zijn. We doen dit vanuit de wetenschap dat het geleerde dan beter beklijft. (Taalbeleidsplan De school 2016 – 2019, p. 6) - In het beleidsplan staat ook dat het taalonderwijs opbrengstgericht is, waarbij doelgericht wordt gewerkt met het IGD-model (Interactief Gedifferentieerd Directe Instructie). - Ik heb in 2016 het taalbeleidsplan 2016 – 2019 voor de school geschreven. Dit beleidsplan is een groot en log document, het beslaat 119 pagina's. In de dagelijkse praktijk werken we met borgingsdocumenten voor het leesonderwijs.
2	Is er een leesplan aanwezig? - Wij hebben afspraken gemaakt hoe wij het leesonderwijs vormgeven bij ons op De school. Deze afspraken zijn vastgelegd in twee borgingsdocumenten en staan op het intranet van school (Sharepoint). - Ik heb de documenten pas geleden geactualiseerd. De documenten betreffen: "afspraken leesonderwijs 2020-2021" en "borgingsdocument technisch lezen". - Deze documenten kunnen als leesplan worden beschouwd ¹.
3	Welke afspraken zijn gemaakt met betrekking tot de leesactiviteiten in het huidig schooljaar? Zie hiervoor de twee borgingsdocumenten. Het belangrijkste is: - Wij starten in de groepen drie tot en met acht dagelijks met 15 tot 20 minuten stillezen.

¹ Voor de afspraken met betrekking tot het leesonderwijs zie bijlage 2a: "afspraken leesonderwijs 2020/2021" en bijlage 2b: "borgingsdocument technisch lezen".

	- In elke groep wordt maandelijks een boekenkring georganiseerd. - Kinderen kunnen twee boeken lenen in de schoolbibliotheek, waarvan één boek naar huis mag. - In samenwerking met de leesconsulent zijn we vorig schooljaar begonnen met project “moeilijke lezers”. De leesconsulent voert kindgesprekken met individuele kinderen die weerstand hebben tegen lezen en helpt om kinderen te motiveren een boek te lezen. Ze zoekt naar boeken die aansluiten bij de interesses van de kinderen. Helaas heeft dit door Corona een tijdje stil gelegen, maar gaan we dit schooljaar weer oppakken. - We organiseren elk jaar een voorleeswedstrijd tijdens de Kinderboekenweek. - We willen de ouderbetrokkenheid vergroten door in de week voorafgaand aan elke vakantie een voorleesweek met ouders te organiseren. Jammer genoeg staat dit nu stil. Door Corona kunnen ouders momenteel niet op school komen, helaas. - Elke keer komt in de maandelijkse nieuwsbrief de rubriek <i>lezen</i>, waarin elke keer een andere groep laat zien wat er die maand wordt gedaan met boeken met erbij een boekentip.
4	Klopt het dat de rubriek <i>lezen</i> in de maandelijkse nieuwsbrief nog opgepakt wordt? Ja dat klopt, het is het voornemen, maar daar moet nog uitvoering aan worden gegeven.
5	Op welke wijze wordt het promoten van kinderboeken zichtbaar gemaakt in de school? - Tijdens de Kinderboekenweek hebben wij een thematafel in de “hal” staan en hangen er posters van verschillende kinderboeken. - De leesconsulent komt in elke groep boekpromotie houden - We hebben als team afgesproken om elke maand een boekenkring te houden. Tijdens de boekenkring worden boeken gepromoot.
6	Hoe wordt er tijdens teamvergaderingen aandacht besteed aan leesmotivatie van kinderen? Vanaf het begin van het schooljaar tot de herfstvakantie staan twee vergaderingen in het teken van leesonderwijs. - Tijdens een vergadering in de eerste weken na de schoolvakantie zal De leesconsulent voorlichting geven over het leesproject moeilijke lezers. - In september hebben wij een taalvergadering. Wij zullen daarin de afspraken doornemen hoe wij technisch lezen vormgeven in de groepen drie tot en met acht. Leesconsulent De leesconsulent zal nieuwe kinderboeken promoten en ons voorbeelden geven hoe een boekenkring te houden.

	Interview leesconsulent
1	Hoe vaak ben je aanwezig op De school? - Ik ben één dagdeel per twee weken op De school aanwezig, meestal op dinsdagochtend, soms dinsdagmiddag in plaats van ‘s ochtends. - Daarnaast verricht ik ook werkzaamheden voor De school op kantoor, in de centrale bibliotheek in Drachten.
2	Welke werkzaamheden verricht je op De school? - Ik geef leerkrachten training zodat leerkrachten zelf boekpromotie kunnen doen in de groep en ook zelf een boekenkring kunnen geven in de groep. Ik doe dit bij teamvergaderingen en modelend in de klassen zelf. - Ik heb overleg met de taalcoördinator over het leesbeleid. - Ik kom ook regelmatig in groepen om boeken te promoten of om werkvormen met boeken voor te doen. Ook observeer ik kinderen in de klas die moeite hebben met lezen.

	- Vorig schooljaar heb ik de cursus <i>leesplezier voor kinderen met leesproblemen</i> gevolgd. De aanpak die ik bij die cursus heb geleerd voer ik sinds halverwege vorig schooljaar ook uit op De school. Dit project heet <i>project moeilijke lezers</i>. Het doel is om het kind met leesproblemen weer plezier te laten ervaren bij het lezen van een boek. De leerkrachten geven namen van kinderen door die hiervoor in aanmerking komen. Ik observeer het kind tijdens stillezen, erna heb ik een leesgesprek met het kind en probeer ik te achterhalen waar de weerstand voor het lezen vandaan komt en vervolgens probeer ik samen met het kind een boek te vinden waar hij/zij over enthousiast over is. Ik heb voor deze doelgroep een koffer vol boeken, de leesbox. Ik volg dit kind (ik observeer en heb een tweede gesprek) en houd contact met de leerkracht over de vorderingen op leesgebied van dit kind. - Ik zorg ervoor dat de boekencollectie in de schoolbibliotheek actueel blijft en wissel regelmatig boeken in de boekencollectie. Ook zorg ik ervoor dat foutmeldingen worden opgelost. Er zijn per leerling acht boeken aanwezig in de schoolbibliotheek. - Samen met de leerkrachten zorg ik ervoor dat de schoolbibliotheek netjes en opgeruimd is.
3	Wat zijn jouw ervaringen met lezen en leesmotivatie op De school? - Er is op De school een categorie lezers die een laag leesniveau hebben en ongemotiveerd zijn om te lezen. Met name jongens, in de middenbouw. Vorig schooljaar hadden we een lastige groep lezers (groep 5/6). We hadden een leuk landelijk project: "Scoor een Boek!" waarbij landelijk bekende voetballers van SC Heerenveen filmpjes hadden ingesproken en ook een uitje kon worden gewonnen naar een voetbalwedstrijd in de Eredivisie. Jammer genoeg is dit door Corona in het water gevallen, want de kinderen waren tijdens dit project enthousiaster aan het lezen. - Het valt mij op dat er op deze school relatief veel kinderen zijn met interesse voor tractoren en alles wat met de boerderij te maken heeft. - Het valt mij op dat de schoolbibliotheek slordig is, slordiger dan de andere schoolbibliotheken waar ik kom. Ik kan merken dat hieraan wordt gewerkt, inmiddels is de schoolbibliotheek weer een stuk netter.
4	Wat is jouw ervaring over de pilot met de kinderopvang en de peuterspeelzaal? - Bij de pilot hebben wij van alles geprobeerd en onderzocht. Ik heb het idee dat ouders niet erg betrokken zijn bij voorlezen en lezen van boeken door kinderen. We hadden een feestelijke opening georganiseerd, maar er kwam maar één ouder op af. De schoolbibliotheek zit niet dicht bij de uitgang, juist helemaal aan de andere kant van de school. De schoolbibliotheek dichtbij de uitgang situeren lukte niet. Heel jammer dat dat project is mislukt.
5	Welke tips heb je om de leesmotivatie van de kinderen op De school te vergroten? - Oudere kinderen aan jongere kinderen prentenboeken laten voorlezen. - Er mag vaker een kind naar mij komen op de tijden dat ik er ben zodat ik kan helpen om een geschikt boek te vinden. Gebruik de interesses van de kinderen om geschikte boeken te vinden die aansluiten bij hun interesses. - Kinderen die moeite hebben met lezen krijgen leesvrees. Ik heb tijd om meer kinderen te helpen, ik zou meer aanwas willen voor het project moeilijke lezers. Er zijn inmiddels meer aanmeldingen en kan er goed mee aan de slag. - Meer doen met boeken in de klas, bijvoorbeeld een klein stukje (laten) voorlezen en zichtbaar neerzetten in de klas ter promotie, kinderen Kahoot! quiz laten maken over een gelezen boek, een gelezen boek een aantal sterren geven en zichtbaar maken op het boek. - Veel praten over boeken, ook kinderen met elkaar over boeken laten praten.

	- Ouders meer betrekken bij lezen op school., bijvoorbeeld voorlezen aan een klein groepje kinderen of voorleeswedstrijd voor ouders, eerste kwartier ouders laten voorlezen aan hun kind.
--	--

4.2 Hoe ervaren de leerkrachten, leerlingen en ouders het huidige leesonderwijs, en het lezen en voorlezen thuis?

De leerkrachten, leerlingen en ouders hebben vanaf 29 september tot 8 oktober 2020 online een vragenlijst ingevuld over lezen, voorlezen en leesmotivatie.

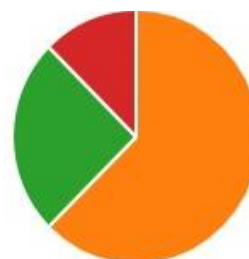
De resultaten van de vragenlijsten worden weergegeven in de paragrafen 4.2.1 tot en met 4.2.5. De gegevens worden weergegeven in cirkel- en staafdiagrammen. Per vraag is er één diagram met de antwoorden van alle leerkrachten of alle kinderen van de boven- of onderbouw of alle ouders.

Acht van de tien leerkrachten hebben de vragenlijst ingevuld, dat is 80%. Van de leerlingen heeft 97% de vragenlijst ingevuld. Vijf leerlingen hebben de vragenlijst niet ingevuld, één leerling was ziek en vier leerlingen waren net begonnen in groep 1 en daarvan heeft hun leerkracht besloten de vragenlijst niet af te nemen. Ouders van 47 kinderen hebben de vragenlijst ingevuld, dat is bijna 33% van het totaal aantal kinderen.

4.2.1 Wat hebben de leerkrachten in de groepen 1 tot en met 8 in schooljaar 2019/2020 gedaan om de leesmotivatie van de leerlingen te verhogen, welk materiaal wordt daarbij gebruikt en in welke frequentie zijn de leesactiviteiten geweest?

Om deze deelvraag te beantwoorden hebben de leerkrachten zes vragen ingevuld, waarvan één vraag optioneel kon door hen kon worden ingevuld.

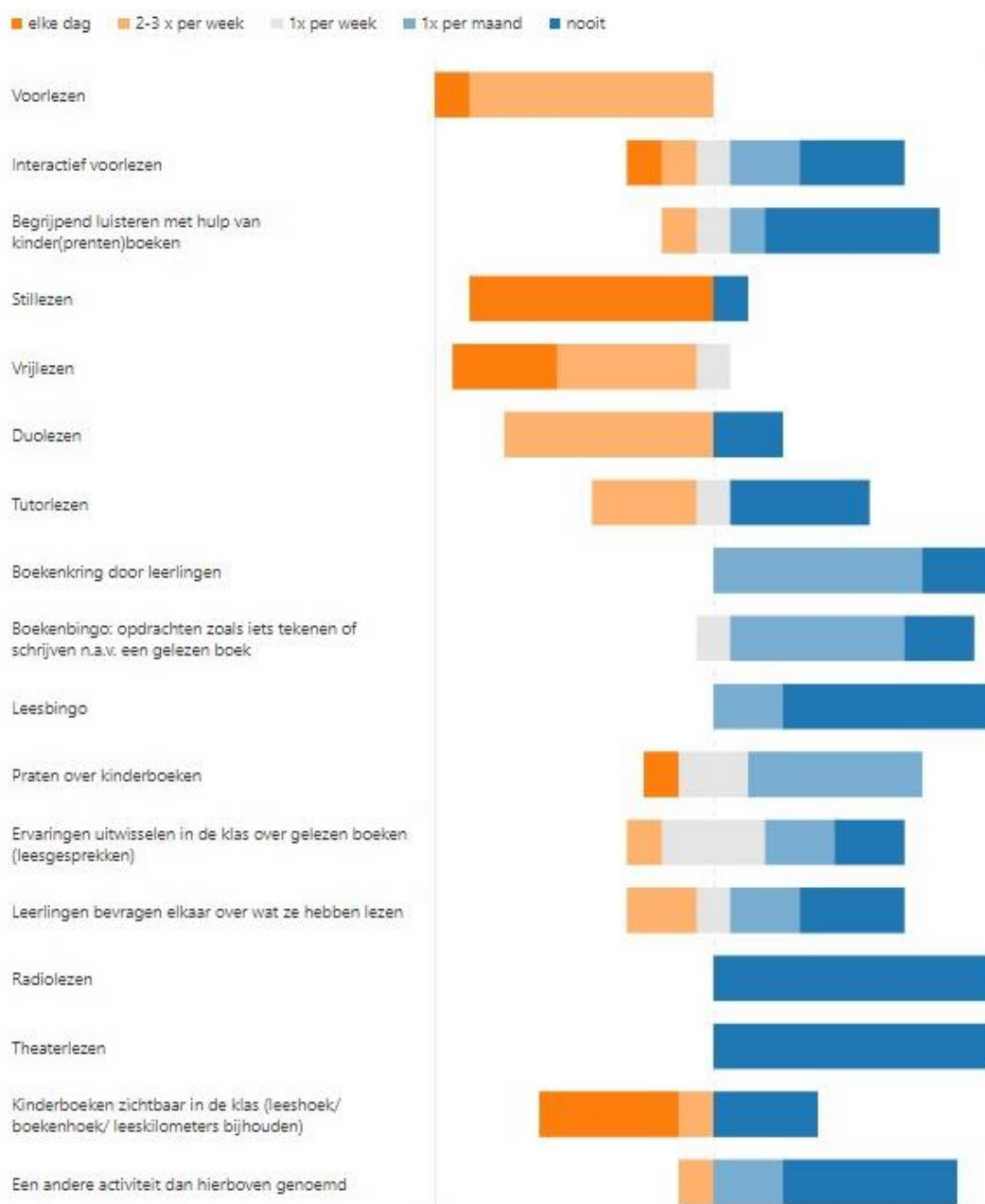
Op de vraag **Ben je op de hoogte van de inhoud van het leesplan van school?** geven vijf leerkrachten aan een paar dingen te weten die in het leesplan staan en past dit toe in de dagelijkse praktijk, twee leerkrachten geven aan te weten dat De school een leesplan heeft, maar nauwelijks weet wat er in staat en één leerkracht dat hij/zij er niet van op de hoogte is dat De school een leesplan heeft. Zie ook figuur 1.

Figuur 1: Ben je op de hoogte van de inhoud van het leesplan van school?

Op de vraag **Welke leesactiviteiten pas je toe in de klas (in huidig schooljaar en vorig schooljaar)** geeft 87,5% van de leerkrachten aan meerdere keren per week voor te lezen en elke dag stillezen toe te passen in de klas, 75% past duolezen meerdere keren per week toe en 50% heeft kinderboeken zichtbaar in de klas, geen enkele leerkracht past radio- of theaterlezen toe. 5 leerkrachten geven aan begrijpend luisteren met behulp van kinderboeken nooit toe te passen. Activiteiten rondom kinderboeken zoals leesbingo, praten over kinderboeken, ervaringen uitwisselen of kinderen elkaar laten bevragen over gelezen boeken worden door de meeste leerkrachten maximaal 1 keer per maand ingezet in de klas.

6 leerkrachten geven aan de boekenkring maandelijks in de klas toe te passen, 2 leerkrachten geven aan nooit de boekenkring toe te passen. Het uitgebreide resultaat van deze vraag is gepresenteerd in figuur 2.

Figuur 2: Welke leesactiviteiten pas je toe in de klas (in huidig en vorig schooljaar)?

Eén leerkracht heeft de vraag **Beschrijf de andere activiteiten als je hierboven hebt aangegeven andere activiteiten te doen** ingevuld, te weten maatjeslezen in de klas.

Op de vragen **over eigen kennis van jeugdliteratuur, de schoolbieb en betrokkenheid van ouders** geven zes van de acht leerkrachten aan zelf plezier te beleven aan lezen. Zeven leerkrachten geven aan het leuk te vinden om met leerlingen te praten over kinderboeken, terwijl twee leerkrachten aangeven dit ook vaak doen. Zeven leerkrachten vinden dat ze niet genoeg tijd hebben om leerlingen te helpen met het uitzoeken van een geschikt boek. Alle leerkrachten zouden graag hulp willen van de leesconsulent of ouders om leerlingen te helpen een geschikt boek te vinden.

Zes leerkrachten vinden dat er genoeg keuze en variatie is in kinderboeken in de schoolbibliotheek. Alle leerkrachten hebben de behoefte aan meer/andere activiteiten op het gebied van leesmotivatie, waarvan de helft aangeeft dat soms te willen. De helft van de leerkrachten geeft aan dat ouders niet genoeg bij het lezen worden betrokken, de andere helft geeft aan dat ouders er soms genoeg bij worden betrokken, de helft geeft aan ouders meer in te willen zetten op school ter verbetering van de leesmotivatie en drie leerkrachten willen ouders soms meer inzetten. Het uitgebreide resultaat van deze vraag is gepresenteerd in figuur 3.

Figuur 3: Vragen over eigen kennis van jeugdliteratuur, de schoolbib en betrokkenheid van ouders

Op de vraag **Zijn er kinderen in jouw klas die moeite hebben met lezen?** geven alle leerkrachten aan dat er kinderen in de klas zijn die moeite hebben met lezen. Vijf leerkrachten geven aan dat zes tot tien kinderen moeite hebben met lezen, drie leerkrachten geven aan dat het één tot vijf leerlingen zijn, zie ook figuur 4.

Figuur 4: Zijn er kinderen in jouw klas die moeite hebben met lezen?

Bij **Vragen over kinderen die moeite hebben met lezen** geven alle leerkrachten aan dat alle kinderen die moeite hebben met lezen hulp krijgen door middel van een hulpprogramma, vier leerkrachten respectievelijk drie leerkrachten zeggen vaak dan wel soms pre-teaching toe te passen, vier leerkrachten geven soms of vaak luisterboeken aan kinderen en zes leerkrachten geven andere hulp dan hierboven genoemd. Zes leerkrachten vinden dat een leesactiviteit in een groepje kinderen dat moeite heeft met lezen zou kunnen helpen. Zeven leerkrachten geven aan dat kinderen die moeite hebben met lezen het vaak/ soms lastig vinden om een geschikt boek in de schoolbibliotheek te vinden. De helft van de leerkrachten ervaart dat groepsdoorbrekend duolezen niet stimulerend is voor de leesmotivatie van kinderen. Het uitgebreide resultaat wordt gepresenteerd in figuur 5.

Figuur 5: Vragen over kinderen die moeite hebben met lezen

Op de open vraag **Is de zomerleesbingo meegegeven aan de kinderen en heb je na de zomervakantie met de kinderen de zomerleesbingo besproken? Hoe heb je de zomerleesbingo ervaren, leefde het onder de kinderen en vind je dat het kan bijdragen aan de leesmotivatie?** hebben de leerkrachten verschillende antwoorden gegeven:

- Kan zeker bijdragen.
- Wel meegegeven, niet meer besproken na afloop. Het kan zeker bijdragen, maar dan moet er als school meer aandacht aan worden besteed. Bijvoorbeeld door middel van beloningen, vermelding op de nieuwsbrief etc.
- De leesbingo is meegegeven aan de kinderen. Ik heb niks van de kinderen en ouders teruggekregen. Ik vind het belangrijk en een mooie activiteit. Toch leeft het, vooral in een vakantie, te weinig onder ouders en de kinderen.
- Wel meegegeven, maar ik hoor de kinderen er niet over.

- Ja meegegeven. Nu een andere klas dus geen idee over reactie van leerlingen na de vakantie. Voor de vakantie hadden ze er weinig zin in. Wel geprobeerd te motiveren uiteraard. Kan zeker bijdragen aan motivatie, maar denk toch meer in de middenbouw.
- Ja besproken, het leefde niet echt onder de kinderen.

4.2.2 Welke wensen hebben de leerkrachten om de leesmotivatie te verbeteren qua visie, organisatie, materiaal en samenwerking met ouders?

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben de leerkrachten twee open vragen beantwoord.

De open vraag ***Ik heb de volgende mening/ideeën om kinderen die moeite hebben met lezen te helpen weer meer plezier te laten krijgen in lezen*** is beantwoord door zes leerkrachten:

- Vooral laten lezen wat ze leuk vinden, niet wat van een ander moet.
- Boeken in de klas promoten.
- Veel met de leesconsulent 1 op 1. In een klas met 30 kinderen kom je er echt niet makkelijk achter wie welk genre boek leuk zou vinden.
- Laat ze lezen wat ze leuk vinden. Desnoods de achterkant van een shampoofles!
- Lezen uit samen-leesboeken.
- Er moet meer ruimte komen in het curriculum voor het lezen. Landelijk gaat het erg slecht met het leesniveau. Dit moeten we hoe dan ook niet accepteren. Onze rol is dus groot maar ook die van VO en ouders/familie.

De open vraag ***Als je ideeën hebt om de leesmotivatie van de leerlingen te stimuleren of iets anders kwijt wilt over de vragenlijst, kun je dat hier kwijt*** is beantwoord door vier leerkrachten:

- Technisch lezen afwisselen met leesspelletjes. In groep 3 en 4 minder “resultaatgericht” leesonderwijs geven. De kinderen meer eigenaar maken van hun leesproces.
- Méér voorlezen, minder jeugdjournaal kijken.
- Meer voorlezen, minder jeugdjournaal/filmpjes!
- Graag een mondeling gesprek.

	Verslag van mondeling gesprek
	- Ik schrok ervan dat ik vaak nee moest invullen bij leesactiviteiten. Dat was een eyeopener voor mij. - Ik zou het fijn vinden als je leesactiviteiten die wij zouden kunnen doen in de klas wilt verzamelen en deze in een document op Sharepoint wilt zetten. - Ik vind lezen op de basisschool fundamenteel voor vervolgonderwijs en zou graag willen dat er in elke nieuwsbrief iets over lezen of voorlezen komt te staan. Ik denk dat het belangrijk is om het belang van lezen en voorlezen elke keer weer aan ouders te laten weten. De nieuwsbrief is daar een mooi middel voor. - Ik denk dat we te veel gefocust zijn op Station Zuid, maar dat we veel meer met kinderboeken kunnen doen.

4.2.3 Hoe ervaren de leerlingen in de groepen 1 tot en met 8 de leesactiviteiten?

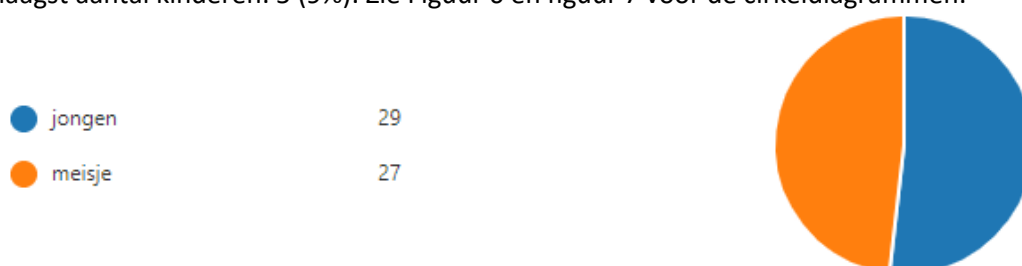
Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden zullen eerst de resultaten van de vragenlijst voor de kinderen van groep één tot en met vier worden weergegeven en erna de resultaten van de vragenlijst voor de kinderen van de groepen vijf tot en met acht.

Voor beide vragenlijsten geldt: alle leerlingen hebben eerst twee vragen ingevuld over hun groep en geslacht, de leerlingen van de onderbouw hebben vervolgens elf stellingen beantwoord over lezen en voorlezen. De leerlingen van de bovenbouw hebben acht vragen met keuzes dan wel stellingen beantwoord.

Resultaten van leerlingen van de groepen één tot en met vier (onderbouw)

De vragenlijst voor de onderbouw is ingevuld door 56 kinderen.

Uit **de algemene vragen** over **geslacht en groep** blijkt dat iets meer dan de helft jongen is, namelijk 52%. Groep 3 is veruit de grootste groep kinderen van de onderbouw: 23 (41% van het totaal aantal kinderen dat de onderbouwvragenlijst heeft ingevuld). Groep 1 heeft het laagst aantal kinderen: 5 (9%). Zie Figuur 6 en figuur 7 voor de cirkeldiagrammen.

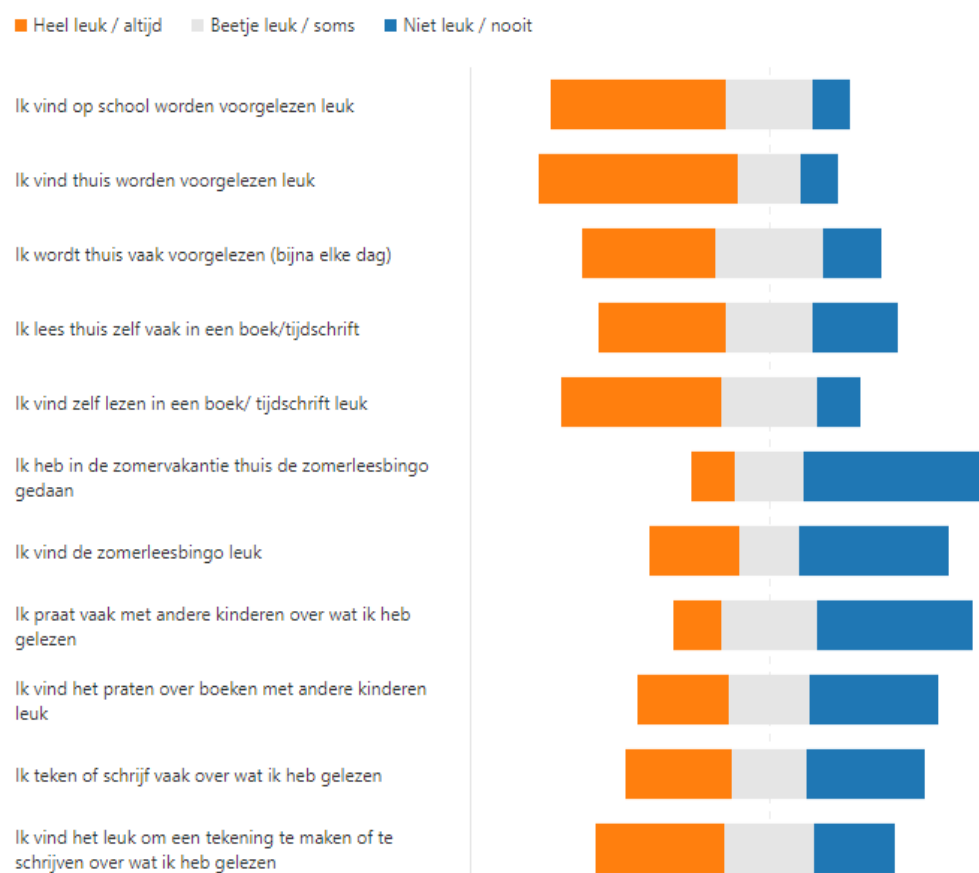

Figuur 6: Ik ben een jongen/meisje

Figuur 7: Ik zit in groep

Bij **De vragen over voorlezen, lezen en boeken** hebben de kinderen 11 stellingen beantwoord. 33 kinderen geven aan het altijd leuk te vinden te worden voorgelezen op school en 37 kinderen vinden het altijd leuk om thuis te worden voorgelezen. 45 kinderen worden soms of altijd voorgelezen en 40 kinderen lezen thuis vaak of soms zelf in een boek of tijdschrift, 48 kinderen geven aan het leuk te vinden om zelf in een boek of tijdschrift te lezen. 35 respectievelijk 13 kinderen geven aan de zomerleesbingo niet dan wel soms gedaan te hebben. 29 kinderen praten nooit met andere kinderen over wat ze hebben gelezen, 32 kinderen geven aan het leuk te vinden om over boeken te praten. 41 kinderen vinden het altijd of soms leuk om een tekening te maken of te schrijven over wat ze hebben gelezen, terwijl 34 kinderen dit daadwerkelijk vaak of soms doen. Het uitgebreide resultaat van deze stellingen is gepresenteerd in figuur 8.

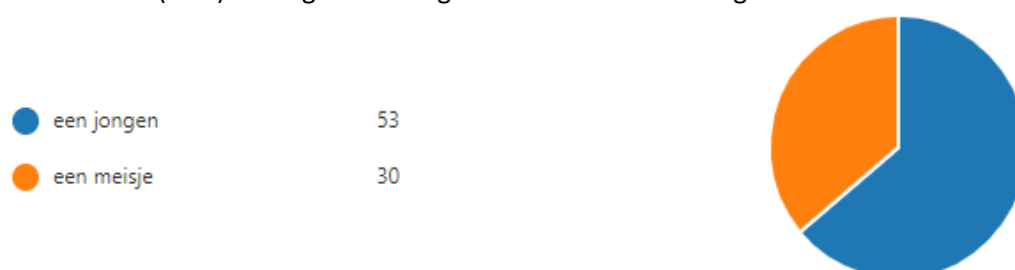

Figuur 8: Vragen over voorlezen, lezen en boeken

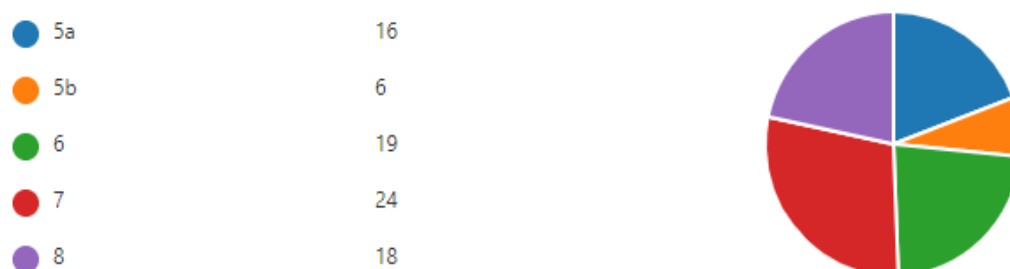
Resultaten van leerlingen van de groepen vijf tot en met acht(bovenbouw)

De vragenlijst voor de bovenbouw is ingevuld door 83 kinderen.

Uit **de algemene vragen over geslacht en groep** blijkt dat ruim de helft jongen is, namelijk 64%. Groep 7 is de grootste groep kinderen van de bovenbouw: 24 (29% van het totaal aantal kinderen dat de bovenbouwvragenlijst heeft ingevuld). Groep 8 heeft het laagst aantal kinderen: 18 (22%). Zie Figuur 9 en figuur 10 voor de cirkeldiagrammen.

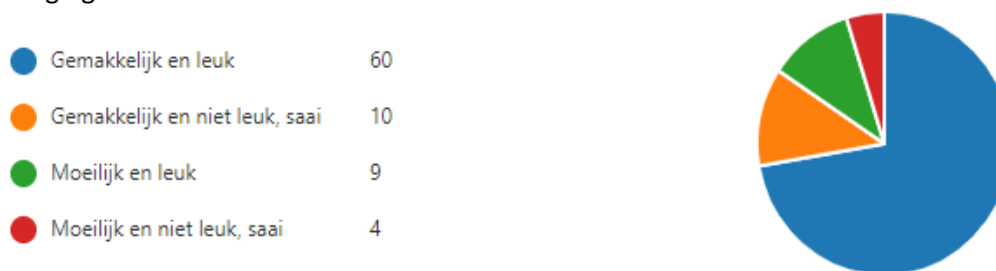

Figuur 9: Ik ben een jongen/meisje

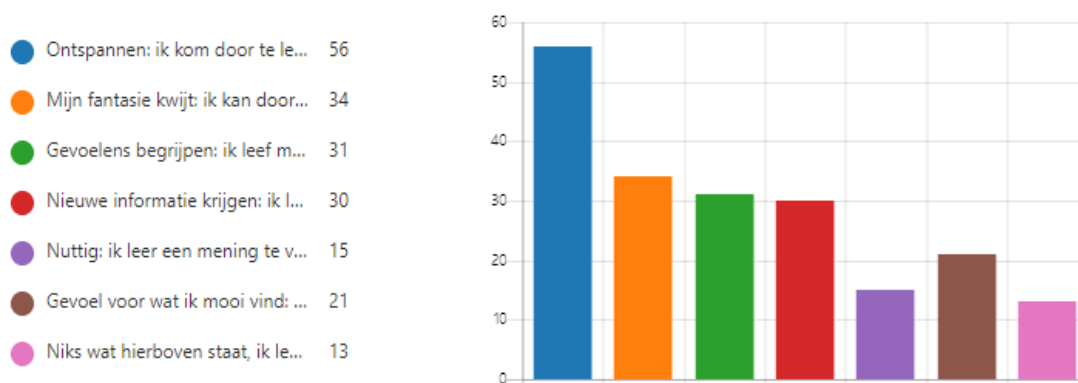
Figuur 10: Ik zit in groep

De vraag ***Ik vind lezen...*** is door 72% van de kinderen beantwoord met gemakkelijk en leuk. 17% van de kinderen geeft aan lezen niet leuk, saai te vinden, waarvan 12% lezen wel als gemakkelijk aangeeft en 5% als moeilijk. Zie het cirkeldiagram met de antwoorden op deze vraag figuur 11.

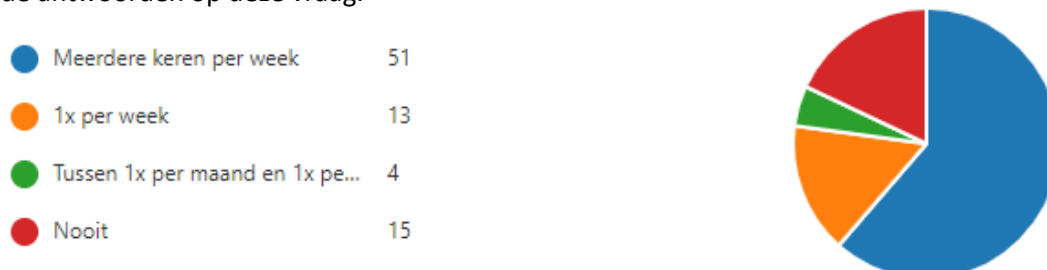
Figuur 11: *Ik vind lezen:*

Op de vraag ***Door het lezen van een boek of tijdschrift kan ik me / krijg ik...*** konden de kinderen maximaal 3 antwoorden aanvinken. 56 kinderen geven aan dat ze door het lezen ontspannen en even in een hele andere wereld komen en 13 kinderen geven aan dat ze alleen lezen omdat het moet van de leerkracht. Zie figuur 12 voor het uitgebreide resultaat.

Figuur 12: *Door het lezen van een boek of tijdschrift kan ik me / krijg ik (maximaal 3 antwoorden aanvinken)*

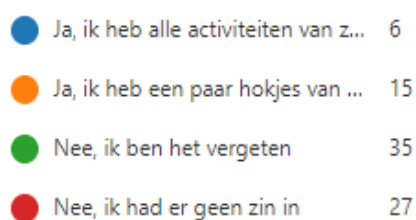
Op de vraag ***Hoe vaak lees je een thuis in een boek, tijdschrift of krant*** geeft 61% van de kinderen aan meerdere keren per week thuis te lezen, dat zijn 51 kinderen. 15 kinderen hebben aangegeven nooit thuis te lezen, dat is 18%. Zie het cirkeldiagram in figuur 13 voor de antwoorden op deze vraag.

Figuur 13: *Hoe vaak lees je thuis in een boek, tijdschrift of krant?*

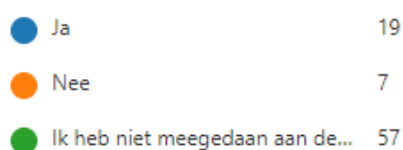
Op de vraag ***Heb je in de zomervakantie de zomerleesbingo gedaan?*** geeft 75% van de kinderen de zomerleesbingo niet gedaan te hebben, daarvan zegt 42% de zomerleesbingo vergeten te zijn en 33% had er geen zin in.

7% van de kinderen geeft aan alle activiteiten van de zomerleesbingo te hebben gedaan. Zie figuur 14 voor het cirkeldiagram met de antwoorden op deze vraag.

Figuur 14: Heb je in de zomervakantie de zomerleesbingo gedaan?

Op de vraag **Heb je door de zomerleesbingo meer gelezen en er ook meer plezier in gehad?** geven 19 kinderen aan meer te hebben gelezen en meer plezier te hebben gehad in lezen, zie ook de presentatie van de antwoorden op deze vraag figuur 15.

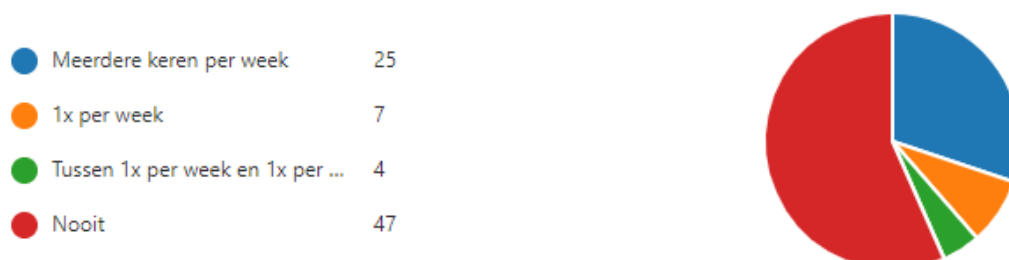
Figuur 15: Heb je door de zomerleesbingo meer gelezen en er ook meer plezier in gehad?

Op de **Vragen over boeken en tijdschriften die je leest** geven 45 kinderen aan het leuk te vinden om boeken en tijdschriften te lezen en 32 kinderen geven dit soms leuk te vinden. 59 kinderen (71%) geven aan dat er niet/ soms genoeg keuze is in de schoolbibliotheek waarvan 33 niet en 26 soms, 61 kinderen (73%) geven aan dat de boeken in de schoolbibliotheek niet/ soms aansluiten bij hun eigen interesses waarvan 15 niet en 46 soms. 35 kinderen (42%) geven aan meer begeleiding en/of hulp te willen bij het vinden van een geschikt boek, waarvan 22 vaak en 13 kinderen soms. 70 kinderen geven aan dat er geen leesgesprekken in de klas zijn waarin leeservaringen kunnen worden gedeeld. 73 kinderen (88%) geven aan het groepsdoorbrekend duolezen niet leuk te vinden, waarvan 38 kinderen helemaal niet leuk en 35 kinderen soms niet leuk. 10 kinderen zouden graag ondersteuning willen krijgen bij het lezen door middel van bijvoorbeeld een luisterboek. 25 kinderen geven aan het fijn te vinden als een begrijpend lezen tekst van tevoren gelezen kan worden, zodat het kind de tekst beter kan begrijpen. Het uitgebreide resultaat van deze vragen is gepresenteerd in figuur 16.

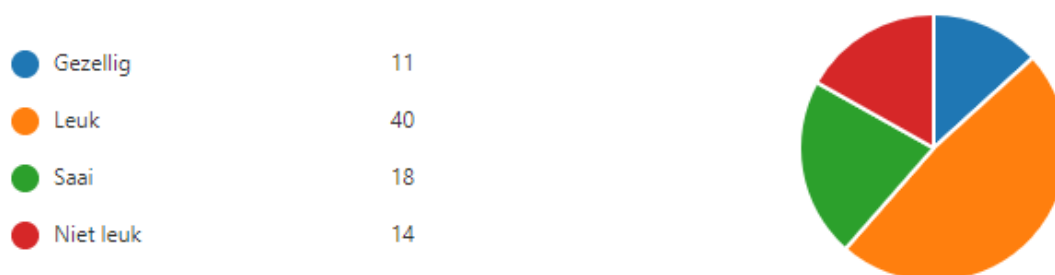
Figuur 16: Vragen over boeken en tijdschriften die je leest

Op de vraag **Hoe vaak word je thuis door jouw ouders voorgelezen uit een boek?** geeft 30% van de kinderen aan meerdere keren per week te worden voorgelezen en 57% geeft aan nooit te worden voorgelezen. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 17.

Figuur 17: Hoe vaak word je thuis door jouw ouders voorgelezen uit een boek?

Op de vraag **Hoe vind je het om voorgelezen te worden?** geeft 48% van de kinderen aan het leuk te vinden te worden voorgelezen, 22% van de kinderen vindt voorgelezen worden saai en 17% vindt voorgelezen worden niet leuk. Zie figuur 18 voor de presentatie van de antwoorden op deze vraag.

Figuur 18: Hoe vind je het om voorgelezen te worden?

4.2.4 Welke wensen hebben de leerlingen op het gebied van leesonderwijs?

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden hebben leerlingen van de onderbouw één open vraag ingevuld en leerlingen van de bovenbouw hebben twee open vragen ingevuld.

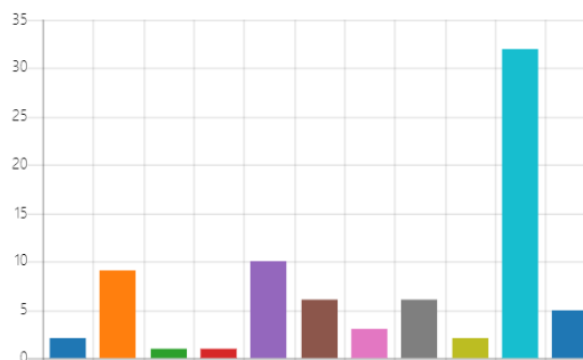
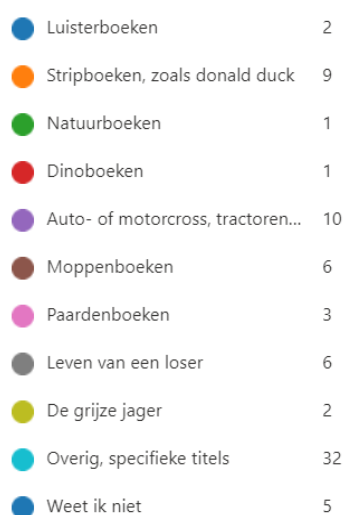
Kinderen van de groepen één tot en met vier (onderbouw)

De kinderen van de onderbouw gaven bij de open vraag ***Ik wil nog iets vertellen over voorlezen en lezen van boeken*** de volgende opmerkingen:

- Wij hebben thuis heel weinig kinderboeken.
- Ik vind boeken met plaatjes wel leuk om te kijken, maar boeken met alleen maar zinnen vind ik niks aan om te lezen.
- Als ik niemand heb om mee te spelen en verder niet weet wat ik moet doen vind ik het leuk om een boekje te lezen.
- Ik hou er totaal niet van om te vertellen over boeken die ik heb gelezen.
- Ik vind lezen leuk!

Kinderen van de groepen vijf tot en met acht (bovenbouw)

Kinderen van de bovenbouw konden de open vraag ***Dit soort boeken zou ik graag willen lezen, maar kan ik niet in de schoolbibliotheek vinden*** invullen. 77 kinderen (93%) hebben iets ingevuld bij deze vraag. Kinderen geven aan behoefte te hebben aan meer stripboeken zoals Donald Duck, moppenboeken, auto-, motor-, tractor- of boerderijboeken. Daarnaast benoemen veel kinderen verschillende specifieke titels zoals Modderman, Kameleon, boeken over voetbal, waanzinnige boomhut en dagboek van een muts. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 19.

Figuur 19: Dit soort boeken zou ik wel willen lezen, maar kan ik niet vinden in de schoolbibliotheek

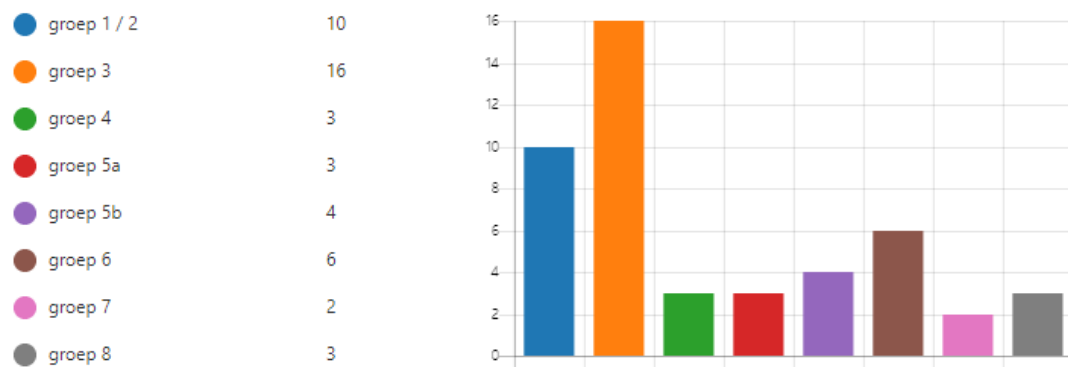
Op de laatste vraag van de vragenlijst voor kinderen van de bovenbouw konden kinderen door middel van een open vraag ***nog iets vertellen over het lezen van boeken***. 68 kinderen hebben hier iets ingevuld, 15 kinderen hebben niks ingevuld. De antwoorden variëren van “niks” tot “ik vind lezen leuk en daarom doe ik het graag”. Antwoorden die kinderen gaven:

- Saai, soms leuk maar alleen thuis
- Dat het heel leuk is, je leert nieuwe woorden en soms is het ook grappig
- Lezen vind ik heel leuk. Zeker leven van een loser
- Dit is voor kleuters
- Ik vind lezen leuk en daarom doe ik het graag/ vaak
- Soms heb ik er zin in en soms niet
- Ik vind lezen heel leuk ik leef mee met het verhaal en kan een beetje voelen hoe de personen zich voelen.
- Leuk ik doe het ook heel vaak!! Ik heb thuis heel veel boeken
- Ik vind lezen leuk maar ik kan beter lezen in mijn hoofd dan hart op
- Ik vindt het leuk als er meer plaatjes in een boek staan
- Ik heb dislectie en daarom vind ik het moeilijk om ik boeken met heel veel tekst en met plaatjes en info over moters in een auto of in een boot find ik wel leuk
- Ik wil meer het leven een losers boeken in de schoolbibliotheek
- Ik vind lezen leuk, maar er is in de schoolbieb niet altijd genoeg om uit te kiezen
- Rotzooi
- Ik vind het lezen ontspannent
- Het is leuk en je leert ook
- Ik ben erachter gekomen dat je er eerst in moet komen
- Ik vind een boekenkring een beetje leuk om te doen, omdat er dan leuke opdrachten bij zitten
- Ik vind het heel leuk en ik mag soms ook in de leeshoek daardoor vind ik het nog leuker en heel soms mag ik voorlezen in de klas.

4.2.5 Hoe zijn in de huidige situatie de ouders betrokken bij het lezen van leerlingen en welke wensen hebben zij om betrokken te zijn bij leesactiviteiten op school?

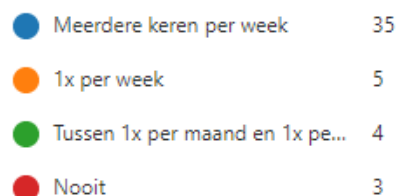
Om deze deelvraag te beantwoorden hebben de ouders negen vragen beantwoord.

Ouders van 47 kinderen hebben de vragenlijst ingevuld, dat is 33% van het totaal aantal kinderen op De school. De vraag ***Mijn kind zit in groep...*** is het meest beantwoord door ouders van kinderen in groep 3, namelijk 16 ouders (dit is 34% van het totaal aantal door de ouders ingevulde vragenlijst). Ook de ouders van kinderen in groep 1/2 hebben de vragenlijst vaak ingevuld: 10 ouders. De ouders van kinderen in groep 7 zijn het minst vertegenwoordigd namelijk 2. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 20.

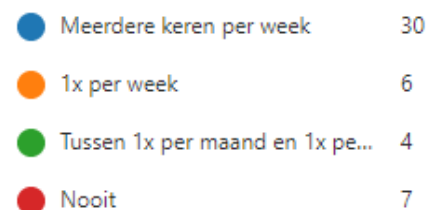
Figuur 20: Mijn kind zit in:

De vraag **Hoe vaak leest u uw kind voor uit een boek?** is door 35 ouders (74%) beantwoord met meerdere keren per week en 3 ouders (6%) hebben aangegeven dat ze hun kind nooit voorlezen. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 21.

Figuur 21: Hoe vaak leest u uw kind voor uit een boek?

De vraag **Hoe vaak leest uw kind zelf in een boek?** is door 30 ouders (64%) beantwoord met meerdere keren per week, 7 ouders (15%) geven aan dat hun kind nooit in een boek leest. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 22.

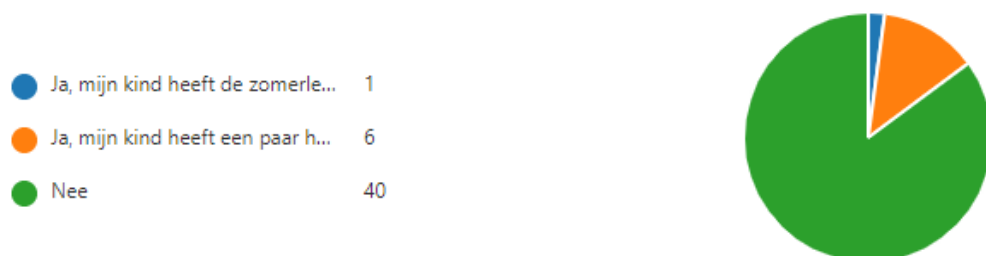
Figuur 22: Hoe vaak leest uw kind zelf in een boek?

Op de vraag **Beleeft uw kind plezier aan het (voor)lezen van boeken?** geven 30 ouders aan dat hun kind altijd plezier beleeft aan (voor)lezen van boeken, 15 ouders hebben meestal/soms aangegeven, 1 ouder nooit en 1 ouder weet ik niet. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 23.

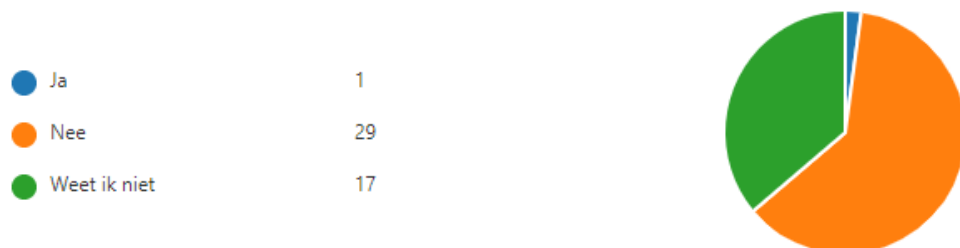
Figuur 23: Beleeft uw kind plezier aan het (voor)lezen van boeken?

Op de vraag **Hebben u en uw kind in de zomervakantie aandacht besteed aan de zomerleesbingo?** geven 7 ouders aan dat zijn/haar kind de zomerleesbingo heeft gedaan, waarvan 1 ouder aangeeft de zomerleesbingo helemaal vol te hebben en 6 ouders geven aan dat hun kind een paar hokjes heeft gedaan. 40 ouders (85%) geven aan dat hun kind de zomerleesbingo niet heeft gedaan. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 24.

Figuur 24: Hebben u en uw kind in de zomervakantie aandacht besteed aan de zomerleesbingo?

Op de vraag **Heeft uw kind door de zomerleesbingo meer gelezen en er ook meer plezier in gehad?** geeft 1 ouders aan dat zijn/haar kind meer heeft gelezen en er ook meer plezier in lezen heeft gehad, 29 ouders geven aan dat dat hun kind niet meer heeft gelezen, niet meer plezier in lezen heeft gehad en 17 ouders geven aan dit niet te weten. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 25.

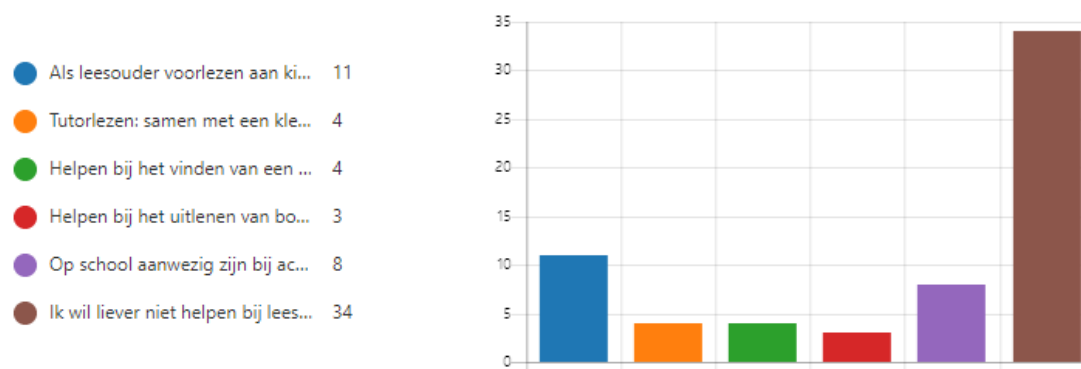
Figuur 25: Heeft uw kind door de zomerleesbingo meer gelezen en er ook meer plezier in gehad?

Op de vraag **Zou u meer betrokken willen zijn bij leesactiviteiten die op school plaatsvinden?** geven 11 ouders (23%) aan graag te willen helpen bij leesactiviteiten op school, 4 ouders geven aan wel betrokken te willen zijn, maar liever niet willen helpen en 32 ouders geven aan dat ze geen behoefte hebben om betrokken te zijn bij leesactiviteiten op school. De antwoorden op deze vraag zijn gepresenteerd in figuur 26.

Figuur 26: Zou u meer betrokken willen zijn bij leesactiviteiten die op school plaatsvinden?

Op de vraag **Bij welke leesactiviteiten zou u graag willen helpen?** geven 34 ouders aan liever niet te willen helpen bij leesactiviteiten, 11 ouders (23%) geven aan te willen voorlezen aan kinderen van groep 1 tot en met 4, 8 ouders (17%) geven aan op school aanwezig te willen zijn bij activiteiten die het lezen bevorderen en 4 ouders (9%) geven aan tutorlezen te willen doen en te helpen bij het vinden van een geschikt boek uit de schoolbibliotheek.

Figuur 27: Bij welke leesactiviteiten zou u graag willen helpen?

Op de laatste vraag van de vragenlijst konden ouders door middel van een open vraag **nog iets vertellen over het lezen en de leesmotivatie van hun kind**. 20 ouders hebben hier iets ingevuld, 27 ouders hebben niks ingevuld. Ouders vertelden het volgende:

- Het zou leuk zijn als de kinderen eens een gratis boek van school krijgen!
- Mijn kind is haar klasgenoten flink voor. De leesbingo in de vakantie zijn we straal vergeten, maar er is zeker actief (voor-)gelezen, vrijwel dagelijks!
- Mijn kind leest graag zelf, maar schuift ook graag aan bij het voorleesverhaal van zijn kleine zusje. De zomerbingo zijn we vergeten, maar naast het dagelijkse voorleesverhaaltje heeft hij in de zomer wekelijks 1-2 boeken gelezen. Als hij een leuke serie vindt, verslindt hij de boeken in korte tijd.
- Ons zoontje van 4 begint er steeds meer plezier in te krijgen. Maar is snel de aandacht kwijt, vaak 1 pagina en dan is het met de gedachten en doen (bewegen) alweer ergens anders mee bezig. Als ik stop wil hij toch verder. 2 á 3 pagina's is de max voor hem.
- Heel mooi om te zien hoe snel ze nu kan/proberen te lezen. We lezen elke avond uit een boek. Sinds ze in groep 3 zit leest ze ook veel zelf.
- Lezen gaat goed, ze is gemotiveerd maar wil vaak te snel en dan leest ze de woorden verkeerd. We oefenen extra.

- We beginnen net met echt lezen. Zelf doet mijn kind ook leesactiviteiten op een nijntje computer. Ik werk de hele week en kan geen hulp bieden. Alleen af en toe help ik bij activiteiten.
- Net 4 jaar. Geniet van het lezen. “Leest” op haar manier heel wat boeken.
- Ik vind het belangrijk dat dit op school wordt gestimuleerd. Onze zoon kwam vorige week trots uit school met een boek, dat lezen we iedere avond. Dus schoolbibliotheek vind ik een mooi initiatief.
- De antwoorden over helpen op school heb ik ingevuld over hoe ik er nu in sta. Ik heb momenteel geen tijd. Tzt zou ik best wel willen helpen.
- Mocht blijken dat er leesachterstanden zijn dan worden we natuurlijk graag betrokken bij het proces en de vorderingen en willen we onze bijdrage daar in brengen.
- Door tijdgebrek blijft het er soms bij om te lezen met de kinderen. Drukke van het gezin. Ik neem er door drukte geen tijd voor.
- Voor ons kind maakte de leesbingo dat de zin in lezen even verdween terwijl die er normaal wel was.
- Onze zoon kan nog niet (goed) lezen, dus als ik hem voorlees uit de Borre boekjes dan kan hij de letters zeggen. Ik heb in het verleden vaak geholpen als leesmoeder. Daarom sla ik nu even over.
- Onze zoon heeft nu een weetjes-boek en daarmee komt het leesplezier terug.
- Ons kind zit in groep 1, heeft het dan zin om vragen te stellen? Lezen kunnen ze nog niet.

4.3 Samenvatting

Er wordt een samenvatting gegeven wat de uitkomsten zijn van de interviews en vragenlijsten met leerkrachten, leerlingen van de onder- en bovenbouw en ouders.

Leerkrachten

Uit interviews met de doelgroep en vragenlijsten die zijn ingevuld blijkt dat het leesonderwijs wordt vormgegeven vanuit een tweetal borgingsdocumenten waarin afspraken zijn gemaakt over technisch lezen, andere leesactiviteiten en betrokkenheid van ouders. Recent is in teamvergaderingen het leesonderwijs en samenwerking met de leesconsulent besproken. De afspraak dat elke groep dagelijks met stillezen begint, wordt door 7 van de 8 leerkrachten toegepast. 6 leerkrachten passen de afspraak het maandelijks organiseren van een boekenkring toe. De afspraak dat de boekenbingokaart wordt ingezet met erin activiteiten die kinderen kunnen doen nadat ze een boek hebben gelezen wordt door 6 leerkrachten 1x per maand toegepast. De school heeft een schoolbibliotheek en werkt samen met de leesconsulent van de bibliotheek. Recentelijk is begonnen met het project *moeilijke lezers* waarbij de leesconsulent kinderen met leesproblemen gaat helpen plezier te laten ervaren bij het lezen van een boek. De meeste leerkrachten beleven zelf plezier aan het lezen van een boek. De rubriek *lezen* in de maandelijkse nieuwsbrieven loopt nu nog niet, de verwachting is dat dat dit schooljaar ten uitvoer zal worden gebracht.

Bijna alle leerkrachten geven aan dat ze niet genoeg tijd hebben om leerlingen te helpen met het uitzoeken van een geschikt boek, allen zouden hierbij graag hulp willen krijgen. Iedereen heeft de behoefte aan andere activiteiten op het gebied van leesmotivatie en elke leerkracht vindt dat ouders niet genoeg bij het lezen worden betrokken, bijna iedereen zou ouders graag meer bij leesactiviteiten willen betrekken.

Elke leerkracht heeft meerdere kinderen in de klas die moeite hebben met lezen, al deze kinderen krijgen ondersteuning bij lezen door middel van een hulpprogramma. De meesten geven aan dat deze kinderen moeite hebben met het vinden van een geschikt boek. De meeste leerkrachten vinden dat leesactiviteiten in een groepje de kinderen die moeite hebben met lezen kan helpen. De helft geeft aan dat groepsdoorbrekend duolezen niet stimulerend is voor de leesmotivatie. Leerkrachten hebben ervaren dat de zomerleesbingo die aan kinderen is meegegeven met als doel kinderen ook in de zomervakantie te laten lezen, niet leeft onder de kinderen en ouders. Tips die leerkrachten geven om de leesmotivatie te verhogen, zijn: meer voorlezen, leesspelletjes doen, meer activiteiten verrichten met kinderboeken en deze ook promoten én kinderen laten lezen wat ze zelf leuk vinden.

Leerlingen onderbouw

De meeste kinderen vinden het leuk om thuis of in de klas te worden voorgelezen, niet elk kind wordt thuis voorgelezen en/of leest thuis boeken. Er zijn meer kinderen die aangeven zelf lezen leuk te vinden dan dat ze daadwerkelijk thuis een boek lezen. Minder dan de helft van de kinderen heeft thuis de zomerleesbingo (deels) gedaan. Meer dan de helft van de kinderen zegt het (soms) leuk te vinden om over boeken te praten of te tekenen, een minder groot aantal kinderen doet dat ook daadwerkelijk.

Leerlingen bovenbouw

De meeste kinderen vinden lezen gemakkelijk en leuk, de meesten ervaren dat het ontspannend is en komen even in een hele andere wereld. Meer dan de helft leest thuis meerdere keren per week in een boek, er is echter ook een deel van de kinderen dat thuis nooit boeken leest. Een klein deel van de kinderen heeft de zomerleesbingo (deels) gedaan. 71% van de kinderen vindt dat er niet of soms genoeg keuze is in de schoolbibliotheek en 73% van de kinderen vindt dat de boeken niet/soms aansluiten bij hun interesses. 93% van de kinderen geeft aan dat ze graag boeken willen lezen die ze niet in de schoolbibliotheek kunnen vinden. 42% wil graag hulp bij het vinden van een geschikt boek.

88% van de kinderen vindt groepsdoorbrekend duolezen (soms) niet leuk. Meer dan de helft van de kinderen wordt thuis nooit voorgelezen. Bijna de helft van de kinderen vindt het leuk om te worden voorgelezen. Een kind zegt het lezen nog leuker te vinden als het in de leeshoek mag lezen.

Ouders

33% van de ouders heeft de vragenlijst ingevuld voor hun kind., waarvan de meeste kinderen in de groepen 1 tot en met 3 zitten (55%). 74% van de ouders leest zijn/haar kind meerdere keren per week voor, een enkele ouder leest zijn/haar kind nooit voor. 64% van de ouders zegt dat zijn/haar kind meerder keren per week zelf in boeken leest, terwijl 15% aangeeft dat hun kind thuis nooit boeken leest. 85% van de ouders geeft aan dat hun kind de zomerleesbingo niet gedaan heeft.

23% van de ouders geeft aan te willen helpen bij leesactiviteiten op school, waarbij deze ouders allen op school willen helpen bij voorlezen aan kinderen van groep 1 tot en met 4. Ouders willen ook wel helpen bij tutorlezen of helpen bij het vinden van een geschikt boek of de boekenuitleen, maar dit wordt door minder ouders aangegeven dan de eerste hulpactiviteit. Sommige ouders geven aan dat de schoolbibliotheek een mooi initiatief is.

5 Conclusies, aanbevelingen en discussie

5.1 Samenvatting

De vraag die centraal stond tijdens dit onderzoek is:

Op welke wijze kan de leesmotivatie van de leerlingen van de groepen 1 tot en met 8 op De school worden verbeterd?

In het theoretisch kader is antwoord gegeven op de deelvraag:

Wat wordt er in de literatuur geschreven over leesmotivatie bij kinderen in het basisonderwijs?

Samenvattend kan worden gesteld dat de meeste kinderen het lezen zichzelf niet eigen maken. Goed kunnen lezen is een basisvaardigheid die nodig is om in de maatschappij goed te kunnen functioneren. Daarom heeft leesonderwijs op school veel aandacht en zorg nodig. Kinderen die met plezier lezen besteden meer tijd aan lezen waardoor de intellectuele vaardigheden worden vergroot. Het is belangrijk dat kinderen plezier krijgen in lezen en dat kan worden bewerkstelligd door kinderen te leren hun leeservaringen onder woorden te brengen door hen leesgesprekken te laten voeren. Ouders die hun kinderen regelmatig voorlezen en betrokken zijn bij leesactiviteiten op school dragen ook bij aan het bevorderen van de leesmotivatie van hun kinderen. Leesproblemen kunnen worden voorkomen en worden verholpen door kinderen intensief te begeleiden als er sprake is van leesproblemen en ook gericht worden geholpen bij het zoeken naar voor hen geschikt boeken. De leesbeleving is belangrijker dan het technisch lezen en daarom is het belangrijk verschillende activiteiten toe te passen in de klas. De boekenkring is daarbij de verbindende factor.

Met het praktijkonderzoek werd beoogd adviezen uit te kunnen brengen die stimulerend werken op de leesmotivatie van de kinderen op De school.

De onderzoeksvraag voor het praktijkprobleem was:

Wat hebben de leerkrachten, leerlingen en ouders van De school nodig om de leesmotivatie van de leerlingen in alle groepen te verhogen?

In het praktijkonderzoek is antwoord gegeven op de deelvragen:

- **Hoe is het huidige leesonderwijs op De school geregeld?**
- **Hoe ervaren de leerkrachten, leerlingen en ouders het huidige leesonderwijs, en het lezen en voorlezen thuis?**

Het leesonderwijs wordt vormgegeven vanuit een tweetal borgingsdocumenten waarin afspraken zijn gemaakt over technisch lezen, andere leesactiviteiten en betrokkenheid van ouders. Het stillezen en het maandelijks organiseren van een boekenkring worden door de meeste leerkrachten toegepast. De school heeft een schoolbibliotheek, de leesconsulent is betrokken bij teamvergaderingen en leesactiviteiten en is recentelijk begonnen met het project *moeilijke lezers*, om kinderen die moeite hebben met lezen te helpen bij het vinden van een boek waar ze enthousiast van raken en plezier in lezen gaan krijgen.

Bijna alle leerkrachten en veruit de meeste bovenbouw-kinderen geven aan dat het lastig is om een geschikt boek te vinden voor de kinderen,

waarbij alle leerkrachten en bijna de helft van de kinderen graag hierbij hulp zouden willen krijgen. Bijna alle kinderen geven aan dat ze graag boeken willen lezen die ze niet in de schoolbibliotheek kunnen vinden.

Bijna alle leerkrachten en ook de leesconsulent zouden graag zien dat ouders meer bij leesactiviteiten op school worden betrokken. Het voornemen van het team is om in de maandelijkse nieuwsbrieven een rubriek *lezen* op te nemen waarin groepen laten zien wat ze doen op het gebied van lezen.

Alle kinderen die moeite hebben met lezen krijgen ondersteuning door middel van een hulpprogramma.

Het groepsdoorbrekend lezen wordt door de helft van de leerkrachten en door het overgrote deel van de bovenbouw-kinderen als niet stimulerend voor de leesmotivatie en als niet leuk bevonden. Alle leerkrachten hebben behoefte aan andere activiteiten op het gebied van lezen, leerkrachten zouden meer willen doen met kinderboeken in de klas. Meer dan de helft denkt dat leesactiviteiten die door een groepje kinderen wordt gedaan kan helpen in de leesmotivatie en ook kinderen kan helpen die moeite hebben met lezen. Activiteiten waarin kinderen elkaar vertellen en bevragen over wat ze hebben gelezen wordt niet vaak toegepast.

Er zijn meer kinderen die zeggen het leuk te vinden thuis boeken te lezen dan dat ze dat ook daadwerkelijk doen. Een deel van zowel de onderbouw- als de bovenbouw-kinderen leest thuis nooit boeken.

1/3 van de ouders heeft de vragenlijst ingevuld, de meeste ouders lezen hun kind meerdere keren per week voor. Een paar ouders lezen hun kind nooit voor en geven ook aan dat hun kind nooit thuis boeken leest. Bijna een kwart van de ouders die de vragenlijst heeft ingevuld geeft aan te willen helpen bij leesactiviteiten op school.

5.2 Conclusie

Leesactiviteiten

- Afspraken die door het team zijn gemaakt over leesonderwijs worden door bijna alle leerkrachten toegepast in de klas.
- Het groepsdoorbrekend duolezen wordt door meer de helft van de leerkrachten en het overgrote deel van de leerlingen als niet motiverend en niet leuk beschouwd.
- Leerkrachten en leerlingen geven aan dat er nauwelijks activiteiten worden uitgevoerd in de klas waarbij gesproken wordt over kinderboeken. Alle leerkrachten hebben behoefte om ook andere leesactiviteiten te doen met kinderboeken, meer dan de helft zou activiteiten leuk vinden waarbij een groepje kinderen iets doet.
- Meer kinderen zeggen het leuk te vinden om boeken te lezen dan dat ze ook daadwerkelijk thuis doen. Een deel van alle kinderen leest thuis nooit boeken.

Schoolbibliotheek

- Alle leerkrachten geven aan dat meer hulp zouden willen krijgen om kinderen te kunnen helpen bij het vinden van een geschikt boek.
- Leerlingen geven veelvuldig aan dat ze bepaalde (soort) boeken graag willen lezen, maar niet kunnen vinden in de schoolbibliotheek.

- Recentelijk is op school in samenwerking met de leesconsulent het project *moeilijke lezers* gestart waarbij het doel is om de kinderen die moeite hebben met lezen het plezier in het lezen van een boek te laten ervaren.

Ouderbetrokkenheid

- Bijna alle leerkrachten zouden graag de ouders meer willen betrekken bij leesactiviteiten.
- 1/3 van de ouders heeft de vragenlijst ingevuld, hiervan lezen de meeste ouders hun kind thuis voor.
- Een kwart van de ouders die de vragenlijst heeft ingevuld zou willen helpen bij leesactiviteiten op school.

5.3 Aanbevelingen

Uit het literatuuronderzoek en de vragenlijsten die bij de leerkrachten, leerlingen en ouders zijn afgenomen komen een aantal aanbevelingen.

- Bied leerlingen meer ondersteuning bij **het vinden van geschikte boeken**. Het is lastig voor de leerkrachten om de kinderen hierbij (goed) te kunnen helpen. Ouders kunnen worden ingezet om kinderen te helpen gericht te zoeken naar een geschikt boek.
 - Een vervolgstap kan zijn om in de eerstvolgende maandelijkse nieuwsbrief het voornemen om hulpouders in te zetten bij de boekenuitleen (zodat kinderen beter geholpen kunnen worden in het vinden naar een voor hen geschikt boek) op te nemen met erbij de mededeling dat binnenkort hierover een vragenlijst zal worden verstrekt aan alle ouders. Met erbij dat ook grootouders of andere belangstellenden zich kunnen aanmelden voor de boekenuitleen.
 - Een andere vervolgstap kan zijn dat het team bespreekt en besluit hoe vaak de inzet van ouders op prijs wordt gesteld en op welke dag en tijdstip dit voor de kinderen van de groepen zal zijn.
 - Erna de vervolgstap het verstrekken van een korte vragenlijst aan alle ouders met de vraag of ze hulpouder willen worden voor de boekenuitleen, hoe vaak ze ingepland willen worden en of ze ook anderen kennen die hulpouder wil worden.
 - Het is aan te bevelen dat de ouders een korte cursus krijgen van de leesconsulent voordat ze als hulpouders worden ingezet en ook door de leesconsulent worden begeleid tijdens de boekenuitleen.
- **Leesactiviteiten in de klas:**
 - Stimuleer de leerkrachten in het maandelijks houden van een boekenkring in de klas. De leerkrachten die hier ervaring in hebben kunnen de andere leerkrachten helpen door tips te geven of samen een boekenkring voor te bereiden. Ook kan de leesconsulent worden ingezet om het team te scholen in het houden van een boekenkring. Zij kan bijvoorbeeld een boekenkring houden tijdens een teamvergadering, zodat het team ideeën kan opdoen.
 - Er kan in elke klas een leeshoekje worden gecreëerd door zitzakken neer te leggen met erbij een mand met allerlei verschillende boeken zoals

stripboekjes en informatieboeken, zoals in groep 4/5. Bij stillezen mogen elke keer twee andere kinderen in deze leeshoek lezen.

- Lees één of meerdere keren per week heel kort een stukje voor uit een kinderboek en eindig met een cliffhanger, zodat kinderen nieuwsgierig worden gemaakt voor dit boek. Zet dit boek zichtbaar neer in de klas en laat hen hieruit lezen tijdens stillezen of bij een andere leesactiviteit.
 - Maak structureel tijd om naast de activiteiten zoals stillezen en technisch lezen ook met elkaar te praten over kinderboeken. Kinderen kunnen elkaar vertellen over gelezen boeken of ze kunnen elkaar bevragen.
 - (Stil-)lezen in de onder- en middenbouwgroepen kan worden afgewisseld met lezen in een fluistertelefoon. De kinderen lezen heel zachtjes de woorden in een “buis”, de fluistertelefoon. Ze horen zichzelf lezen en dat helpt in het nagaan bij jezelf of je een woord goed leest.
 - Nodig elk jaar een bekende schrijver uit op school. Deze bekende schrijver leest in alle groepen voor en beantwoordt vragen.
- **Groepsdoorbrekend duolezen:** om het plezier en de motivatie van de kinderen te vergroten wordt geadviseerd het duolezen af te wisselen met andere leesactiviteiten.
 - Er kan gekozen worden om elke maandag de kinderen het technisch lezen te laten oefenen in duo's, waarbij wordt begonnen of geëindigd met het klassikaal lezen van woordrijtjes op digibord of andere technisch lezen-spelletjes.
 - Elke vrijdag kunnen leesactiviteiten in groepjes worden gedaan zoals radiolezen of theaterlezen. Het kan het voorbereiden zijn of het uitvoeren voor de groep. Ook kan ervoor worden gekozen om de kinderen elke vrijdag een activiteit te laten uitkiezen uit de boekenbingo. De boekenbingo die De school hanteert is opgenomen in bijlage 8a en 8b. Een Kahoot-quiz laten maken is een voorbeeld van een activiteit waarbij de kinderen actief bezig zijn met lezen en schrijven. De kinderen kunnen bijvoorbeeld een paar bladzijdes kiezen uit een boek. Deze tekst wordt door de andere kinderen uit die groep de keer erna gelezen en daarna maken de kinderen de Kahoot-quiz.
 - 1x per maand zouden kinderen prentenboeken voor kunnen lezen aan kleuters, kinderen van de peuterspeelzaal of aan kinderen van de kinderopvang. Ook zouden kinderen een stukje uit een (prenten-)boek kunnen voorlezen aan kinderen van groep 3.

Elk kind leest een prentenboek interactief voor aan een ander kind: **het leesvriendje**. De duo's kunnen worden verspreid over de klas, de hal en het speellokaal. Het voorlezen kan worden gedaan door kinderen vanaf halverwege groep 4. Het kind zoekt een (prenten-)boek uit de schoolbibliotheek en oefent op school en/of thuis meerdere keren het voorlezen. Het oefenen kan worden gedaan met het duo-maatje. Herhaald

lezen en lezen met expressie kan hiermee een motivatie bewerkstelligen het goed te willen voorlezen voor het leesvriendje.

- **Ouderbetrokkenheid** vergroten:
 - Geef aan het begin van elk schooljaar voorlichting aan ouders over het belang van voorlezen en lezen. Dit kan tijdens de zoete inval of een te houden informatieavond met als onderwerp lezen en voorlezen.
 - Hulpouders aanstellen voor de boekenleen (dit is verder uitgeschreven eerder deze paragraaf).
 - Ouders laten helpen bij leesactiviteiten op school. Het team heeft het voornemen om de week voorafgaand aan elke schoolvakantie de ouders een kwartier hun eigen kind te laten voorlezen. Dit kan in de hogere groepen ook andersom worden ingezet; dat het kind zijn/haar eigen ouder 1x in de week voorafgaand aan elke schoolvakantie een kwartier voorleest.
 - Bij elke KOP-gesprek het belang van lezen en voorlezen een vast punt aan de orde stellen. Daarbij kunnen ook afspraken worden gemaakt welke doelen het kind en de ouder zichzelf stelt. De betrokkenheid en het eigenaarschap van kinderen en ouders op het gebied van lezen kan daarmee worden vergroot.
 - Eén of meerdere per week wordt in elke klas voorgelezen door een ouder, bijvoorbeeld tijdens het fruit eten of tijdens de lunch. Het boek waaruit is voorgelezen kan op een zichtbare plek neergezet worden in de klas.
 - Het voornemen dat het team al had om in de maandelijkse nieuwsbrieven een rubriek *lezen* op te nemen is een goede manier om ouders meer te betrekken bij leesactiviteiten die op school plaats vinden. Het is aan te bevelen dit daadwerkelijk ten uitvoer te brengen. Daarin kan worden opgenomen: leesactiviteiten in de groepen in de afgelopen maand, iets over de leesbingo van een schoolvakantie, foto's van lezende kinderen, het belang van lezen en voorlezen. De privacyregels dienen uiteraard wel in acht te worden genomen.
 - Vóór elke schoolvakantie alle kinderen een leesbingo meegeven en prijsjes verloten bij volle bingokaart, vermelden in nieuwsbrief.

5.4 Discussie

- De leerkracht van groep 1/2 gaf aan dat het invullen van de vragenlijst een momentopname is. Het is reëel dat de kinderen andere antwoorden geven dezelfde vragen volgende week opnieuw zou worden gesteld. Dit geldt met name voor de kinderen van groep 1. Er zijn 5 vragenlijsten ingevuld van kinderen in groep 1. De kinderen van groep 2 zijn iets bestendiger in hun antwoorden.
- De oudervragenlijst is door 1/3 deel van de ouders ingevuld. De resultaten van ouders zijn gebaseerd op dit deel van de ouders. Daardoor kan een vertekend beeld ontstaan hoe ouders denken over lezen, voorlezen en betrokkenheid bij leesactiviteiten.

- Veel kinderen van de bovenbouw hebben aangegeven lezen gemakkelijk en leuk te vinden. Het kan zijn dat kinderen een gewenst antwoord hebben gegeven en dat dit het resultaat van bepaalde vragen heeft beïnvloed.
- De vragenlijsten voor leerkrachten, leerlingen van de bovenbouw en ouders zijn online ingevuld. De inschatting is dat alleen de daarvoor bestemde mensen de vragenlijsten hebben ingevuld en dat dit verder geen gevolgen heeft voor de resultaten van het onderzoek.
- Sinds half maart 2020 teistert de Corona-crisis de wereld en ook in ons land zijn er mensen besmet en overleden aan COVID-19. Het betrekken van ouders bij leesactiviteiten staat sinds die tijd daardoor op een laag pitje.

Bepaalde activiteiten zijn niet doorgegaan, zoals de voorleesweek door ouders in de laatste week voorafgaand aan elke schoolvakantie. Ook heeft het project moeilijke lezers een tijdje stilgelegen.

- Doordat het aantal besmettingen van Corona wederom stijgt heeft het team van De school 22 oktober 2020 besloten dat de leesconsulent tot 1 december fysiek niet op school komt en mogen ook de ouders niet meer in de school komen. Dit belemmert de uitvoering van lees(vorderende) activiteiten op school en het vergroten van de betrokkenheid van ouders bij het leesonderwijs op school en/of de schoolbibliotheek.

Literatuurlijst

De bibliotheek op school (2020) *Lezen en informatievaardigheden in beeld. Monitor de Bibliotheek op school BO 2019 De school*.

De bibliotheek op school. Geraadpleegd op 12 juni 2020, van <https://www.debibliotheekopschool.nl/>

Broekhof, K. (2017) *Meer lezen beter in taal; effecten van lezen op taalontwikkeling* [Brochure] (5e, herziene druk). NP. Geraadpleegd op 7 juli 2020, van https://issuu.com/stichtinglezen/docs/meer_lezen_beter_in_taal_basisonderwijs_2017

Het Curriculum (z.d.). *Bouwsteen Nederlands NL7.1 – Leesmotivatie en literaire competentie*. Geraadpleegd op 10 juli 2020, van <https://www.curriculum.nu/bouwstenen/entry/326/>

Huizenga, H. (2016) *Taal & didactiek; Aanvankelijk en technisch lezen* (4^e druk). Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Le Blanc, L. (2014) Hoe leer je Kim uit groep 7 met een totaal IQ van 71 beter lezen? [elektronische versie] *Tijdschrift voor Remedial Teaching* 2014 (5). 15 – 16. Geraadpleegd op 13 juli 2020, van <https://leesadvies.nl/content/files/artikelen/casusLeontine.pdf>

Leesmonitor – Het Magazine (2018) Waarom wil Ahira wel lezen, maar Wouter niet? *Leesmotivatie: hoe raak je de juiste snaar?* Amsterdam: Stichting lezen. 6,7.

Leesmotivatie (z.d.). Geraadpleegd op 29 juni 2020, van <https://www.encyclo.nl/begrip/leesmotivatie>

Mol, S. E. & Bus, A. G. (2011) Lezen loont een leven lang [elektronische versie], *Levende Talen Tijdschrift* 12 (3). 3-15. Geraadpleegd op 27 juni 2020, van <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/23/0>

Mooren, P., Ghonem-Woets, K., Van Koeven, E., Kurvers, J., & Verschuren, H. (2012) *Verborgene talenten; Jeugdliteratuur op school*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Nielen, T. M. J., & Bus, A. G. (z.j.). Hoe kinderen aan het lezen te houden en leesvrees te voorkomen [elektronische versie]. *De Cascade*. 39-43.

Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000) *Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions*. *Contemporary Educational Psychology*, 25.

Schoolplan 2020-2024 De school geraadpleegd op 22 april 2020.

Smits, A., & Braams, T. (2019). *Dyslectische kinderen leren lezen* (2e gewijzigde druk). Amsterdam: Boom uitgevers.

Stichting lezen (2019) *Lekker lezen, over het belang van leesmotivatie*. Geraadpleegd op 29 juni 2020, van https://www.lezen.nl/sites/default/files/deel_30_lekker_lezen.pdf

Tule.SLO (z.d.) *Kerdoelen, tussendoelen en leerlijnen Nederlands* Geraadpleegd op 9 juli 2020, van <https://tule.slo.nl/Nederlands/F-KDNederlands.html>

Van Donk, C., & Van Lanen, B. (2012), *Praktijkonderzoek in de school* (2^e herziene druk). Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Van Steensel, R., Van der Sande, L. & Arends, L. (2017) [elektronische versie]. Investeren in leesmotivatie maakt leerlingen meer gemotiveerde lezers ... en betere lezers. *Levende Talen Tijdschrift Jaargang 18* (2). 2 – 13. Geraadpleegd op 6 juli 2020, van <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/1686/1294>

Van Steensel, R., Van der Sande, L., Bramer, W. & Arends, L. (2016). *Effecten van Leesmotivatie-interventies. Uitkomsten van een meta-analyse*. Rotterdam: Erasmus Universiteit. Geraadpleegd op 15 juni 2020, van: https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2015/09/Roel-van-Steensel-Reviewstudie_Effecten-van-leesmotivatie-interventies.pdf

Walta, J. (2011), *Open boek, handboek voor leesbevordering door Jos Walta*. Eindhoven: Kinderboekenwinkel de Boekenberg.

Wigfield, A., & Eccles, J.S. (2000) Expectancy-value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 68-81.

Gebruikt voor de leesbingo:

<https://www.jufbijtje.nl/voorleesbingo/> geraadpleegd op 29 juni 2020

<https://www.jufbijtje.nl/leesbingo/> geraadpleegd op 29 juni 2020

<https://www.jufbijtje.nl/zomervakantie-leesbingo/> geraadpleegd op 29 juni 2020

Bijlagen

Bijlage 1	Leesbingo voor in de zomervakantie
Bijlage 2	Interview vragenlijst taalcoördinator en leesconsulent
Bijlage 3a	Afspraken leesonderwijs De school 2020-2021
Bijlage 3b	Borgingsdocument technisch lezen
Bijlage 4	Vragenlijst voor leerkrachten
Bijlage 5	Vragenlijst voor leerlingen van de onderbouw (groep 1 tot en met 4)
Bijlage 6	Vragenlijst voor leerlingen van de bovenbouw (groep 5 tot en met 8)
Bijlage 7	Vragenlijst voor ouders
Bijlage 8a	Leesbingo groep 5 tot en met 8
Bijlage 8b	Leesbingo groep 3, 4

Bijlage 1 Leesbingo voor in de zomervakantie

Leesbingo voor in de zomervakantie!

Beste ouders,

Wij vinden het belangrijk dat de kinderen ook in de vakantie blijven lezen.

Daarom hebben wij het volgende bedacht: een leesbingo!

Er staan leuke manieren op om te lezen, bijvoorbeeld op de wc of in je bed of samen met je ouders.

De kinderen krijgen vandaag de leesbingo mee naar huis en we willen vragen om jullie kinderen te stimuleren om lekker te gaan lezen en om hen daarbij een beetje te helpen!

Het is niet verplicht, wel zouden we het leuk vinden als alle kinderen meedoen!

- Uw kind kiest een vakje uit de leesbingo;
- Uw kind leest alleen of samen met u vijf / tien / vijftien minuten in een boekje;
- Het kind kleurt het hokje in de leesbingo en de datum kan erbij geschreven worden.

We willen er ook iets leuks aan koppelen!

U kunt leuke foto's van uw kind maken tijdens het lezen en de 2 grappigste foto's via de mail naar de leerkracht sturen.

Na de zomervakantie gaan we de foto's ophangen op een plekje in de klas, zodat klasgenootjes van elkaar kunnen zien hoe ze lezen!

Wij als leerkrachten zijn heel benieuwd naar de leuke foto's en kunnen niet wachten om ze na de vakantie op te hangen in de klas!

De bingokaarten mogen na de zomervakantie mee naar school. Welke groep heeft de meeste hokjes behaald??!

Heel veel leesplezier en alvast een prachtige vakantie toegewenst!!

Met vriendelijke groeten,

Alle leerkrachten van De school

Tip 1 Samen lezen

Maak van het lezen een leuke activiteit: doe het eens samen. Laat je kind het gekozen boekje voorlezen of lees om en om.

Tip 2 Vraag iets over het verhaal

Vraag af en toe iets over het verhaal, bijvoorbeeld waar het over gaat. Dit helpt je kind het verhaal beter te begrijpen.

Tip 3 Bibliotheek

Ga met je kind naar de Bibliotheek en maak daar een leuk uitstapje van.

Kies samen leuke nieuwe (voor)leesboeken.

Tip 4 Voorlezen aan huisdier / knuffels

Laat kinderen voorlezen aan hun huisdier of knuffels. Die lijken altijd te luisteren en zeggen niets als het fout gaat.

Tip 5 VakantieBieb

Of je nu op vakantie gaat of thuisblijft, in de VakantieBieb vind je meer dan 60 mooie gratis e-books. De VakantieBieb is nu voor iedereen geopend. Ook al je geen lid van de bibliotheek.

Download de gratis app www.onlinebibliotheek.nl/vakantiebieb.html

Tip 6 Kwartiertje per dag lezen

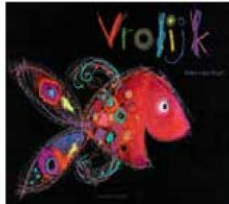
Begin gelijk in de eerste vakantieweek met een kwartiertje per dag (voor)lezen en maak hiervan een dagelijkse gewoonte (net als tandenpoetsen).

Voorleeslesbingo Ik lees samen met papa/mama/opa/oma/of....

in een sprookjesboek 5 / 10 / 15 minuten	in de auto of bus 5 / 10 / 15 minuten	een stripboek 5 / 10 / 15 minuten	hardop 5 / 10 / 15 minuten
in bed 5 / 10 / 15 minuten	uit een grappig boek 5 / 10 / 15 minuten	op een gekke plek 5 / 10 / 15 minuten	Een boek met mooie plaatjes 5 / 10 / 15 minuten
 een prentenboek 5 / 10 / 15 minuten	in het bos of park 5 / 10 / 15 minuten	bij het zwembad 5 / 10 / 15 minuten	fluisterend 5 / 10 / 15 minuten
met muziek aan 5 / 10 / 15 minuten	een spannend boek 5 / 10 / 15 minuten	in het gras 5 / 10 / 15 minuten	Als het donker is 5 / 10 / 15 minuten

www.jufbijtje.nl

facebook.com/bijtje.nl

nl.pinterest.com/bijtje/

leesbingo ik heb 5 / 10 / 15 minuten gelezen.....

samen met papa of mama 5 / 10 / 15 minuten	onder de keukentafel 5 / 10 / 15 minuten	in de auto 5 / 10 / 15 minuten	in de tuin of op het balkon 5 / 10 / 15 minuten
na het eten 5 / 10 / 15 minuten	hardop 5 / 10 / 15 minuten	op maandag 5 / 10 / 15 minuten	in je pyjama 5 / 10 / 15 minuten
in bed 5 / 10 / 15 minuten	fluisterend Ssst... ik lees! 5 / 10 / 15 minuten	voor het ontbijt 5 / 10 / 15 minuten	samen met een vriendje 5 / 10 / 15 minuten
bij iemand anders thuis 5 / 10 / 15 minuten	met een zonnebril op 5 / 10 / 15 minuten	in het bos of park 5 / 10 / 15 minuten	op de wc 5 / 10 / 15 minuten

www.jufbijtje.nl

facebook.com/bijtje.nl
nl.pinterest.com/bijtje/

Bijlage 2 Interview vragenlijst taalcoördinator en leesconsulent

	Interview taalcoördinator
1	Vanuit welke visie wordt het huidige leesonderwijs vorm gegeven in de groepen één tot en met acht?
2	Is er een leesplan aanwezig?
3	Zo ja, hoe luidt het leesplan, en welke afspraken zijn gemaakt met betrekking tot de leesactiviteiten 2020-2021?
4	Klopt het dat de rubriek <i>lezen</i> in de maandelijkse nieuwsbrief nog opgepakt wordt?
5	Op welke wijze wordt het promoten van kinderboeken zichtbaar gemaakt in de school?
6	Hoe wordt er tijdens teamvergaderingen aandacht besteed aan leesmotivatie van kinderen?
	Interview leesconsulent
1	Hoe vaak ben je aanwezig op De school?
2	Welke werkzaamheden verricht je op De school?
3	Wat zijn jouw ervaringen met lezen en leesmotivatie op De school?
4	Wat is jouw ervaring over de pilot met de kinderopvang en de peuterspeelzaal?
5	Welke tips heb je om de leesmotivatie van de kinderen op De school te vergroten?

Borgen afspraken voor schooljaar 2020-2021

- Elke groep start elke ochtend om 8:30 met 15-20 minuten stil lezen.
- In de groepen 1 t/m 4 wordt begrijpend luisteren structureel aangeboden. Duidelijk verschil met interactief voorlezen.
- In de groepen 1 t/m 8 wordt begrijpend luisteren en begrijpend lezen naast de methode 'Nieuwsbegrip' ook aangeboden volgens de methodiek van 'close reading'.
- Elke maand wordt er in elke groep een boekenkring georganiseerd.
- De bingoleeskaart wordt het eerste half jaar uitgeprobeerd om te onderzoeken of dit invloed heeft op de leesmotivatie. (eventuele aanpassingen doorvoeren)

Nieuwe afspraken voor het schooljaar 2020-2021

Actiepunten om de ouderbetrokkenheid te vergroten:

- Voorleesweek met ouders elke week voor de vakanties. *
- Ouders betrekken bij de boekenkring. Bijv. boek van de maand. Dit neemt de leerling mee naar huis. Samen met de ouders lezen en een activiteit voor de boekenkring bedenken.
- Elke maand in de nieuwsbrief de rubriek 'lezen'. Elke keer laat een andere groep zien wat ze gedaan hebben met boeken die maand en geven een boekentip om thuis te lezen.

**I.v.m. corona bekijken of dit mogelijk is.*

Activiteiten in samenwerking met De leesconsulent.

- Inspiratiemiddag Kinderboekenweek. Nog onzeker of deze doorgaat.
- Kinderboekenweek. Opening organiseren en voorleeswedstrijd + jury groep 3 t/m 8. De winnaar uit groep 7 of 8 gaat door naar de voorleeswedstrijd in de bibliotheek.
- December: invullen leesmonitor. Alle leerkrachten en de leerlingen vanaf groep 5.
- Nationale voorleesdagen. Peuterspeelzaal en kinderopvang hierbij betrekken.
- De leesconsulent gaat aan de slag met het project 'moeilijke lezers'. Leerkrachten geven leerlingen door aan De leesconsulent en ib-er.
- De leesconsulent gaat boekpromoties geven in alle groepen. Starten met groep 7 en 8. Specifieke aandacht voor het kiezen van het juiste boek en hoe je dit kunt vinden.
- Tijdens vergadering op 22 september een boekenkring met het team en De leesconsulent. Samen met het team de bieb in. Leerkracht kan leerling helpen met het uitkiezen van een boek. Inzet van de portal. De leesconsulent gaat in alle groepen een boekenkring organiseren.

Leesonderwijs op De school

Technisch lezen

Groep 3

In groep drie werken we met de methode Veilig Leren Lezen, KIM versie.

Sterke lezers worden eind groep twee getoetst en kunnen bij beheersing van AVI M3 of hoger meteen starten in zon bij aanvang in groep 3.

Er is differentiatie mogelijk op drie niveaus.

- Zon (vlotte lezers): een verdiepende aanpak, verkorte instructie, leerstof op hoger niveau.
- Maan (basisgroep): basisaanpak met basisinstructie.
- Ster (risicolezers): intensieve aanpak met verlengde instructie en extra oefentijd voor (taal)zwakke leerlingen.

De kinderen worden hier ingedeeld op basis van toetsresultaten en observaties na kern Start. Deze indeling wordt vervolgens na elke kern opnieuw bekeken en indien nodig bijgesteld.

Groep 4 t/m 8

In groep vier t/m acht werken we met de methode Station Zuid in combinatie met duolezen.

Tijdens de les voortgezet technisch lezen besteed je tijd aan het *leren lezen*, de leeskilometers maak je op een ander moment.

Aandachtspunten bij het voortgezet technisch lezen:

- Leeshouding (leesafstand, zithouding, plaatsing boek, concentratie)
- Techniek (duidelijkheid, correctheid, tempo)
- Begrip (interpunctie/leestekens, frasering)
- Beleving (leesritme – natuurlijk bewegen)
-

Per les zet je een van deze aandachtspunten centraal.

Opbouw van de instructieles:

Leerlingen lezen altijd eerst zelf de tekst, voordat je de tekst als groep of in klein groepje luidop gaat lezen.

- Bespreken leesdoel.
- Leerlingen lezen de tekst zelf.
- De tekst gezamenlijk lezen (verschillende leesvormen mogelijk)
- Opdracht 1 behandelen met hele groep.
- *** leerlingen gaan na opdracht 1 opdracht 2, 3, 4 zelfstandig maken en daarna stil lezen in eigen boek en/of duolezen met *** maatje in eigen groep.
- Opdracht 2 met * en ** leerlingen.
- ** leerlingen maken opdracht 3 en 4 zelfstandig en daarna stil lezen in eigen boek en/of duolezen met ** maatje in eigen groep.

- * maken met leerkracht opdracht 3 en 4 aan instructietafel. Daarna tekst voor-koor-door lezen. Eventueel bij lager leesniveau: tekst uit een Station Zuid boek uit lagere groep gebruiken voor het voor-koor-door lezen.
- Afsluiting les: tekst gezamenlijk nog een keer lezen en/of woorden flitsen van woordcategorie met digibord.
- Terugblik op leesdoel.

Technische leesactiviteiten per groep:

Groep 4 en 5:

- Twee instructielessen van Station Zuid met werkboekje (2 x 30 minuten)
- De leesbevorderingsles van Station Zuid vervangen door:
1 keer per maand boekenkring
Overige momenten: stil lezen (leeskilometers maken, gebruik bingokaart?)
en
extra leestijd voor zwakke lezers onder begeleiding van leerkracht (voor-koor-door/ralfi/connect lezen)
- Twee keer duolezen (groepsdoorbrekend) *

10 kwartieren technisch leesonderwijs per week.

Groep 6:

- 1 instructieles per week met Station Zuid met werkboekje (1 x 30 minuten)
- De leesbevorderingsles van Station Zuid vervangen door:
1 keer per maand boekenkring
Overige momenten: stil lezen (leeskilometers maken, gebruik bingokaart?)
en
extra leestijd voor zwakke lezers onder begeleiding van leerkracht (voor-koor-door/ralfi/connect lezen)
- Twee keer duolezen (groepsdoorbrekend). Dit betekent voor groep 6 dat er een leesmoment bij komt.

8 kwartieren technisch leesonderwijs per week.

Groep 7 en 8:

Twee opties: afhankelijk van leesniveau van de groep:

Optie 1:

Gemiddeld leesniveau van M7/E7/AVI plus:

- Twee keer duolezen (zwakke lezers (onder E6) bij leerkracht)
- 1 keer per maand boekenkring

4 kwartieren technisch leesonderwijs per week.

Optie 2:

Gemiddeld leesniveau onder E6:

- Eén keer instructieles zonder werkboekje
- 1 keer per maand boekenkring
- Twee keer duolezen (groepsdoorbrekend). Dit betekent dat er een leesmoment bij komt.

6 kwartieren technisch leesonderwijs per week.

Toetsing technisch lezen:

Moment	Toets	Welke arrangement	Groep
Oktober/november Tussenevaluatie	Cito AVI en DMT	Intensieve arrangement	3 t/m 8
Januari	IEP LVS lezen? Cito AVI?	Alle arrangementen m.u.v. leerlingen die al twee keer avi plus hebben behaald.	3 t/m 8
Januari	IEP LVS Lezen? Cito DMT?	Alle arrangementen	3
		Intensieve arrangement	4 t/m 8
April	Cito AVI en DMT	Intensieve arrangement	3 t/m 8
Juni	IEP LVS Lezen? Cito AVI?	Alle arrangementen m.u.v. leerlingen die al twee keer avi plus hebben behaald.	3 t/m 7
Juni	IEP LVS Lezen? Cito DMT?	Alle arrangementen	3
		Intensieve arrangement	4 t/m 7

Cito AVI:

We toetsen door t/m het instructieniveau.

In parnasSys noteren we de leestijd en het aantal fouten. En eventuele opvallende zaken vanuit de analyse tijdens de toetsafname.

Cito DMT:

Groep 3: kaart 1 en 2.

Groep 4 t/m 8: kaarten 1, 2 en 3.

In ParnasSys noteren we eventuele opvallende zaken vanuit de analyse tijdens de toetsafname.

Ondersteuning zwakke lezers**Preventieve leesinterventies**

Wanneer leerlingen in de risicogroep vallen en/of uitval laten zien bij de PLD die midden groep twee wordt afgenomen dan gaan deze leerlingen met Bouw! werken vanaf midden groep twee. Wanneer Bouw! midden groep twee of bij de start van groep 3 wordt ingezet is dit een preventieve leesinterventie.

Bouw! kan ook op een later moment worden ingezet, door middel van het afnemen van een instaptoets, dan is Bouw! een remediërende leesinterventie.

Lezers die een achterstand van een half jaar hebben, worden in het intensieve arrangement geplaatst. Zij krijgen ondersteuning op ondersteuningsniveau twee en bij voorkeur ook op ondersteuningsniveau drie.

De * aanpak in Station Zuid is een leesinterventie op ondersteuningsniveau twee.

Leesinterventies op ondersteuningsniveau drie zijn:

- Bouw!
- Connect Woordherkenning
- Connect vloeiend Lezen
- Begeleid luidop lezen
- Ralfi lezen

Een leesinterventie op ondersteuningsniveau drie wordt minimaal vier kwartier per week extra aangeboden.

Bij een dyslexie-onderzoek moet er aangetoond worden dat er anderhalf jaar gewerkt is met een leesinterventie op ondersteuningsniveau drie met weinig tot geen resultaat.

Leesbevordering

- Elke groep start elke ochtend om 8:30 met 15 minuten stil lezen. Leerlingen in hogere groepen die onvoldoende leesniveau hebben om stil te kunnen lezen, lezen twee keer per week luidop bij de leerkracht uit hun eigen leesboek en lezen drie keer per week m.b.v. Yoleo.
- Elke maand wordt er in elke groep een boekenkring georganiseerd.
- Leerlingen kunnen twee boeken lenen in de schoolbibliotheek, waarvan één boek mee naar huis mag.
- De week voor de schoolvakanties is er een voorleesweek op school. Ouders komen dan tijdens het eerste kwartier op school om samen met hun kind te lezen.
- We zetten de leesbingo in ter bevordering van de leesmotivatie.
- Elk jaar (december) nemen vullen we de leesmonitor in om het effect van de leesbevordering in beeld te brengen.

Bijlage 4 Vragenlijst voor leerkrachten

* Vereist

1. Ben je op de hoogte van de inhoud van het leesplan van school? *

- ☐ Ik weet wat in het leesplan staat en pas alles toe in de dagelijkse praktijk
- ☐ Ik weet een paar dingen die in het leesplan staan vermeld en pas dit toe in de dagelijkse lessen
- ☐ Ik weet dat De Diamant een leesplan heeft, maar ik weet nauwelijks wat er in staat
- ☐ Ik ben er niet van op de hoogte dat De Diamant een leesplan heeft

2. Welke leesactiviteiten pas je toe in de klas (in huidig schooljaar en vorig schooljaar)? *

	elke dag	2-3 x per week	1x per week	1x per maand	nooit
Voorlezen	☐	☐	☐	☐	☐
Interactief voorlezen	☐	☐	☐	☐	☐
Begrijpend luisteren met hulp van kinder(prenten)boeken	☐	☐	☐	☐	☐
Stillezen	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijlezen	☐	☐	☐	☐	☐
Duolezen	☐	☐	☐	☐	☐
Tutorlezen	☐	☐	☐	☐	☐
Boekenkring door leerlingen	☐	☐	☐	☐	☐
Boekenbingo: opdrachten zoals iets tekenen of schrijven n.a.v. een gelezen boek	☐	☐	☐	☐	☐
Leesbingo	☐	☐	☐	☐	☐
Praten over kinderboeken	☐	☐	☐	☐	☐
Ervaringen uitwisselen in de klas over gelezen boeken (leesgesprekken)	☐	☐	☐	☐	☐
Leerlingen bevragen elkaar over wat ze hebben lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Radiolezen	☐	☐	☐	☐	☐
Theaterlezen	☐	☐	☐	☐	☐
Kinderboeken zichtbaar in de klas (leeshoek/ boekenhoek/ leeskilometers bijhouden)	☐	☐	☐	☐	☐
Een andere activiteit dan hierboven genoemd	☐	☐	☐	☐	☐

3. Als je bij vraag 2 andere activiteit heb aangevinkt, graag beschrijven welke activiteit(en) dat is/zijn.

Voer uw antwoord in

4. Vragen over eigen kennis van jeugdliteratuur, de schoolbib en betrokkenheid van ouders. *

	ja	nee	soms
Vind je dat in teamvergaderingen voldoende aandacht wordt besteed aan leesonderwijs en leesmotivatie?	☐	☐	☐
Houd je de actuele kinderliteratuur bij; lees je bijvoorbeeld (recensies van) nieuwe boeken die worden uitgebracht?	☐	☐	☐
Beleef je zelf plezier aan lezen?	☐	☐	☐
Praat je vaak met leerlingen over de boeken die kinderen lezen?	☐	☐	☐
Vind je het leuk om met de leerlingen te praten over kinderboeken?	☐	☐	☐
Help je leerlingen met het uitzoeken van een geschikt boek?	☐	☐	☐
Heb je genoeg tijd om leerlingen te helpen met het uitzoeken van een geschikt boek?	☐	☐	☐
Zou je hulp van de bibliotheekconsulente/ ouders willen krijgen om leerlingen te helpen met het vinden van een geschikt boek?	☐	☐	☐
Vind je dat er genoeg keuze en variatie is in kinderboeken in de schoolbib?	☐	☐	☐
Heb je behoefte aan meer / andere activiteiten in de klas op het gebied van leesmotivatie?	☐	☐	☐
Zou je ouders meer in willen zetten op school ter verbetering van de leesmotivatie van leerlingen?	☐	☐	☐

Vind je dat ouders
genoeg bij het lezen
worden betrokken?

☐☐☐

5. Zijn er kinderen in jouw klas die moeite hebben met lezen? *

De vragen 5, 6 en 7 gaan over kinderen die moeite hebben met lezen.

Daarbij gaat het om kinderen waarvan uit toetsen blijkt dat ze lager scoren dan dat ze op basis van hun leerjaar gemiddeld zouden "moeten" scoren.

☐ 0: geen enkel kind heeft moeite met lezen

☐ 1 – 5 kinderen

☐ 6 – 10 kinderen

☐ meer dan 10 kinderen

6. Vragen over de kinderen die moeite hebben met lezen. *

Ja

Nee

Soms

Ervaar je dat kinderen
die moeite hebben met
lezen het lezen
vermijden?

☐☐☐

Ervaar je dat kinderen
die moeite hebben met
lezen het lastig vinden
om een geschikt boek
in de schoolbibliotheek
te vinden?

☐☐☐

Vind je het belangrijk
dat kinderen een AVI-
boek kiezen dat past bij
het AVI-niveau dat ze
lezen?

☐☐☐

Denk je dat een
leesactiviteit in een
groepje, zoals
radiolezen en
theaterlezen, kinderen
die moeite hebben met
lezen kan helpen?

☐☐☐

Ervaar je dat
groepsdoorbrekend
duolezen de kinderen
helpt in het lezen?

☐☐☐

Ervaar je het
groepsdoorbrekend
duolezen stimulerend
voor de leesmotivatie
van kinderen?

☐☐☐

Krijgen kinderen die moeite hebben met lezen hulp bij het lezen d.m.v. een hulpprogramma?	☐	☐	☐
Krijgen kinderen die moeite hebben met lezen hulp bij het lezen d.m.v. pre-teaching? (pre-teaching: de kinderen krijgen vooraf al een te lezen tekst aangeboden en /of deze tekst wordt vooraf in kleine setting gelezen)	☐	☐	☐
Krijgen kinderen die moeite hebben met lezen hulp bij het lezen d.m.v. luisterboeken	☐	☐	☐
De kinderen die moeite hebben krijgen andere hulp dan een hulpprogramma, pre-teaching of luisterboeken	☐	☐	☐

7. Ik heb de volgende mening / ideeën om kinderen die moeite hebben met lezen te helpen weer meer plezier te laten krijgen in lezen:

Voer uw antwoord in

8. Is de zomerleesbingo meegegeven aan de kinderen en heb je na de zomervakantie met de kinderen de zomerleesbingo besproken? Hoe heb je de zomerleesbingo ervaren, leefde het onder de kinderen en vind je dat het kan bijdragen aan de leesmotivatie? *

Voer uw antwoord in

9. Als je ideeën hebt om de leesmotivatie van de leerlingen te stimuleren of iets anders kwijt wilt over de vragenlijst, kun je dat hier kwijt:

Voer uw antwoord in

Bijlage 5 Vragenlijst voor leerlingen van de onderbouw (groep 1 tot en met 4)

1. Ik ben een: *

☐ jongen

☐ meisje

2. Ik zit in groep: *

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

3. Vragen over voorlezen, lezen en boeken *

	Heel leuk / altijd	Beetje leuk / soms	Niet leuk / nooit
Ik vind op school worden voorgelezen leuk	☐	☐	☐
Ik vind thuis worden voorgelezen leuk	☐	☐	☐
Ik wordt thuis vaak voorgelezen (bijna elke dag)	☐	☐	☐
Ik lees thuis zelf vaak in een boek/tijdschrift	☐	☐	☐
Ik vind zelf lezen in een boek/ tijdschrift leuk	☐	☐	☐
Ik heb in de zomervakantie thuis de zomerleesbingo gedaan	☐	☐	☐
Ik vind de zomerleesbingo leuk	☐	☐	☐
Ik praat vaak met andere kinderen over wat ik heb gelezen	☐	☐	☐
Ik vind het praten over boeken met andere kinderen leuk	☐	☐	☐

Ik teken of schrijf vaak over wat ik heb gelezen	☐	☐	☐
Ik vind het leuk om een tekening te maken of te schrijven over wat ik heb gelezen	☐	☐	☐

4. Dit wil ik graag nog vertellen over het voorlezen en lezen van boeken/ tijdschriften:

Voer uw antwoord in

Bijlage 6 Vragenlijst voor leerlingen van de bovenbouw (groep 5 tot en met 8)

1. Ik ben een jongen / meisje *

☐ een jongen

☐ een meisje

2. Ik zit in groep: *

☐ 5a

☐ 5b

☐ 6

☐ 7

☐ 8

3. Ik vind lezen: *

☐ Gemakkelijk en leuk

☐ Gemakkelijk en niet leuk, saai

- ☐ Moeilijk en leuk
- ☐ Moeilijk en niet leuk, saai

4. Door het lezen van een boek of tijdschrift kan ik me / krijg ik (maximaal 3 antwoorden aanvinken): *

- ☐ Ontspannen: ik kom door te lezen even in een hele andere wereld
- ☐ Mijn fantasie kwijt: ik kan door het lezen van een boek dingen inbeelden en erover fantaseren
- ☐ Gevoelens begrijpen: ik leef me in in het verhaal en voel mee met de personen in het verhaal
- ☐ Nieuwe informatie krijgen: ik leer dingen die ik nog niet wist over de wereld, de mensen en het leven
- ☐ Nuttig: ik leer een mening te vormen over wat ik lees en meemaak en ik leer dat je de dingen ook anders kunt bekijken
- ☐ Gevoel voor wat ik mooi vind: ik hou van het lezen van mooie zinnen en / of boeken met mooie tekeningen en foto's
- ☐ Niks wat hierboven staat, ik lees alleen omdat het moet van de leerkracht

5. Hoe vaak lees je thuis in een boek, tijdschrift of krant? *

- ☐ Meerdere keren per week
- ☐ 1x per week
- ☐ Tussen 1x per maand en 1x per week
- ☐ Nooit

6. Heb je in de zomervakantie de zomerleesbingo gedaan? *

- ☐ Ja, ik heb alle activiteiten van zomerleesbingo gedaan
- ☐ Ja, ik heb een paar hokjes van de zomerleesbingo gedaan
- ☐ Nee, ik ben het vergeten
- ☐ Nee, ik had er geen zin in

7. Heb je door de zomerleesbingo meer gelezen en er ook meer plezier in gehad? *

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Ik heb niet meegedaan aan de zomerleesbingo

8. Vragen over boeken en tijdschriften die je leest: *

	Ja	Nee	Soms
Vind je het leuk om boeken en tijdschriften te lezen?	☐	☐	☐
Vind je dat er genoeg keuze is in de schoolbibliotheek?	☐	☐	☐
Kun je altijd in de schoolbibliotheek een boek vinden dat jou leuk lijkt?	☐	☐	☐
Sluiten de boeken in de schoolbibliotheek aan bij jouw eigen interesses?	☐	☐	☐
Zou je meer begeleiding / hulp willen om een geschikt boek te vinden om te lezen?	☐	☐	☐
Praat je met anderen over boeken die je hebt gelezen?	☐	☐	☐
Hebben jullie in de klas leesgesprekken waarin je ervaringen deelt en vragen aan elkaar kunt stellen over boeken die je leest?	☐	☐	☐
Vind je duolezen op maandag- en vrijdagmiddag leuk?	☐	☐	☐
Zou je ondersteuning willen krijgen bij het lezen, bijvoorbeeld door middel van een luisterboek?	☐	☐	☐
Zou je het fijn vinden dat je een tekst van begrijpend lezen, zoals nieuwsbegrip van tevoren al een keer zou kunnen lezen, zodat je het beter kunt begrijpen?	☐	☐	☐

9. Dit soort boeken zou ik graag willen lezen, maar kan ik niet in de schoolbibliotheek vinden:

Voer uw antwoord in

10. Hoe vaak wordt je thuis door jouw ouders voorgelezen uit een boek? *

- ☐ Meerdere keren per week
- ☐ 1x per week
- ☐ Tussen 1x per week en 1x per maand
- ☐ Nooit

11. Hoe vind je het om voorgelezen te worden? *

- ☐ Gezellig
- ☐ Leuk
- ☐ Saai
- ☐ Niet leuk

12. Ik wil hieronder nog iets vertellen over het lezen van boeken:

Voer uw antwoord in

Verzenden

Bijlage 7 Vragenlijst voor ouders

* Vereist

1. Mijn kind zit in: *

- ☐ groep 1 / 2
- ☐ groep 3
- ☐ groep 4
- ☐ groep 5a
- ☐ groep 5b
- ☐ groep 6
- ☐ groep 7
- ☐ groep 8

2. Hoe vaak leest u uw kind voor uit een boek? *

- ☐ Meerdere keren per week
- ☐ 1x per week
- ☐ Tussen 1x per maand en 1x per week
- ☐ Nooit

3. Hoe vaak leest uw kind zelf in een boek? *

- ☐ Meerdere keren per week
- ☐ 1x per week
- ☐ Tussen 1x per maand en 1x per week
- ☐ Nooit

4. Beleeft uw kind plezier aan (voor)lezen van boeken? *

- ☐ Altijd
- ☐ Meestal / soms
- ☐ Nooit
- ☐ Weet ik niet

5. Hebben u en uw kind in de zomervakantie aandacht besteed aan de zomerleesbingo? *

- ☐ Ja, mijn kind heeft de zomerleesbingo helemaal vol
- ☐ Ja, mijn kind heeft een paar hokjes van de zomerleesbingo gedaan
- ☐ Nee

6. Heeft uw kind door de zomerleesbingo meer gelezen en er ook meer plezier in gehad? *

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

7. Zou u meer betrokken willen zijn bij leesactiviteiten die op school plaatsvinden? *

- ☐ Ja, ik wil graag helpen bij leesactiviteiten op school
- ☐ Ja, maar ik wil liever niet helpen bij leesactiviteiten op school
- ☐ Nee, daar heb ik geen behoefte aan

8. Bij welke leesactiviteiten op school zou u graag willen helpen? *

- ☐ Als leesouder voorlezen aan kinderen van groep 1 tot en met 4
- ☐ Tutorlezen: samen met een klein groepje leerlingen lezen
- ☐ Helpen bij het vinden van een geschikt boek uit de schoolbibliotheek voor kinderen
- ☐ Helpen bij het uitlenen van boeken uit de schoolbibliotheek die thuis kunnen worden gelezen
- ☐ Op school aanwezig zijn bij activiteiten die het lezen bevorderen
- ☐ Ik wil liever niet helpen bij leesactiviteiten op school

9. Wilt u nog iets toelichten over het lezen en de leesmotivatie van uw kind?

Voer uw antwoord in

Verzenden

Bijlage 8a Leesbingo voor groep 5 tot en met 8

Interview Bedenk 5 vragen voor de hoofdpersoon van het boek. Wat zouden de antwoorden zijn? Schrijf dat ook op.	Geef sterren Hoeveel sterren is het boek. 1 ster = niet leuk 5 sterren = fantastisch	Boekverslag Maak een boekverslag over het boek. Zet er in: titel, auteur, illustrator, hoofdpersoon, genre, samenvatting
Nieuwe voorkant Teken een nieuwe voorkant voor het boek.	Recensie Schrijf een recensie van het boek.	Andere titel Bedenk een andere titel voor het boek.
Mindmap Maak een mindmap over het boek. Dit mag digitaal of gewoon op papier	Vlog Maak een vlog over het boek.	Rug Maak de rug van het boek na en plak die op in de klas.
Ander einde Bedenk zelf een ander einde voor het boek en schrijf dat op.	Presentatie Maak met powerpoint, prezi, google present of een ander programma een presentatie over het boek.	Reclamezin / reclameposter Bedenk een pakkende reclamezin voor het boek. Je kunt er ook een reclameposter van maken.
Stripverhaal Maak van het boek een (kort) stripverhaal.	Hoe gaat het verder? Stel je voor dat het een paar maanden later is in het boek. Hoe gaat het dan met de hoofdpersoon of hoofdpersonen? Schrijf dat op.	Voorlezen Kies een mooi stukje uit om voor te lezen aan de klas. (Het is wel handig om eerst even te oefenen!)
Boekpromotie Houdt een boekpromotie van het boek. Waarom moeten je klasgenoten het lezen?	Rebus Maak een rebus van de titel van het boek.	Elfje Schrijf een elfje over het boek.

Maak een liedje	Wist je dat...	Vrijkaart
Kun je een liedje maken over het boek? Misschien wel op de wijs van Vader Jacob.	Schrijf 3 wist je datjes over dit boek. (kan goed met een informatieboek)	Met dit boek doe je lekker niks.

Geef sterren Hoeveel sterren is het boek. 1 ster = niet leuk 5 sterren = fantastisch	Boekenlegger Maak een boekenlegger die bij het boek past.	Nieuwe voorkant Teken een nieuwe voorkant voor het boek.
Hoofdpersoon Hoe ziet de belangrijkste persoon, de hoofdpersoon van het boek eruit? Teken het maar.	Andere titel Bedenk een andere titel voor het boek.	Mindmap Maak een mindmap over het boek. Dit mag digitaal of gewoon op papier
Rug Maak de rug van het boek na en plak die op in de klas.	Maak een liedje Kun je een liedje maken over het boek? Misschien wel op de wijs van Vader Jacob.	Elfje Schrijf een elfje over het boek.
Reclamezin / reclameposter Bedenk een pakkende reclamezin voor het boek. Je kunt er ook een reclameposter van maken.	Voorlezen Kies een mooi stukje uit om voor te lezen aan de klas. (Het is wel handig om eerst even te oefenen!)	Boekpromotie Houdt een boekpromotie van het boek. Waarom moeten je klasgenoten het lezen?
Vrijkaart Met dit boek doe je lekker niks.	Vrijkaart Met dit boek doe je lekker niks.	Vrijkaart Met dit boek doe je lekker niks.